

תלמוד בבלי
'גמרא ופירושה'

מסכת פסחים

חלק ג'
דפים י"ד-י"ז

מהדורה ללומדי
הדף היומי

מוסכת בסחים

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרדעא החדש

חלק ג

דף יד-יז

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י

מכון 'תלמוד והלכה'

רחוב מנחם משיב 12

ירושלים

מהדורת ביקורת

להזמנות מרוכזות לשיעורי הדף היומי

053-3129507

כל הערה והוספה תתקבל בברכה

בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

ניקוד:

דיקטה

שערים ועימוד:

דוד לוי

050-4130067

סדר הלימוד משבת קודש יט כסלו תשפ"א
עד יום שלישי כב כסלו תשפ"א

דף היומי מסכת פסחים דף יד עד דף יז

הנושאים המרכזיים:

דף יז	דף יד
<ul style="list-style-type: none"> • מחלוקת התנאים בטומאת משקין • הכשר לטומאה על ידי מים תלושים או מחוברים. על ידי דם במקדש. על ידי דם התמצית • דעה (א) יוסף בן יעזר אין טומאת משקין במקדש • מחלוקת (1) בדבריו (לרב ושמואל אם אין מטמאין או גם אין נטמאין) • דעה (ב) יש טומאה למשקין במקדש מדרבנן 	<ul style="list-style-type: none"> • שריפת ב' דברים טמאים בדרגות שונות (רבי חנינא. רבי עקיבא) • שריפת תרומה טמאה עם טהורה (מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי) • אוכל מטמא אוכל מדרבנן • ביאור המשנה (מדובר בנר של מתכת ששלישי נעשה ראשון שחרב הרי הוא כחלל) • דעת רבי עקיבא: משקין מטמאים מדאורייתא
דף יז	דף טו
<ul style="list-style-type: none"> • מחלוקת רב ושמואל בביאור שאלת חגי הנביא • מחלוקת (2) בביאור דברי יוסף בן יעזר (משקי המזבח טהורים או משקי בית המטבחים) • דעה (ג) רבי שמעון משקין בבית המקדש שבכלים טמאים ושבקרקע כשיש בהם רביעית טהורים 	<ul style="list-style-type: none"> • ראיית רבי מאיר ששורפים תרומה טהורה עם טמאה: (א) מרבי חנינא שמתיר לטמאות בשר טמא מדרבנן. (ב) מרבי יהושע שמתיר לאבד תרומה שהולכת לאיבוד [ודעת רבי יוסי שאין ללמוד משם שהוא הפסד מרובה]. (ג) מרבי חנינא שמתיר לטמאות בשר טמא מדרבנן [ודעת רבי יוסי שאין להוכיח משם שרבי חנינא מדבר על בשר שטמא מהתורה] ובשעה שביעית כולם מודים שמתיר.

אלפי שעות תורה יכולות להיות שלך בקלות!

זכינו ובס"ד חוכרות 'גמרא ופירושה' מתקבלות מידי שבוע בקורת רוח ובהנאה מרובה בקרב לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר בארץ הקודש ובתפוצות.

עקב הביקוש הרב אנו נערכים להגדלת תפוצת החוכרות המודפסות, לשם כך אנו יוצאים במבצע גיוס שותפים המעוניינים לזכות את הרבים באלפי שעות תורה.

כל שותף יקבל הקדשה בתחתית הדף הנלמד להצלחתו ולהצלחת בני ביתו או להבדיל לע"נ יקריו.

לשותפות חייגו:

053-3129507 | 052-7652482

פסחים דף יד

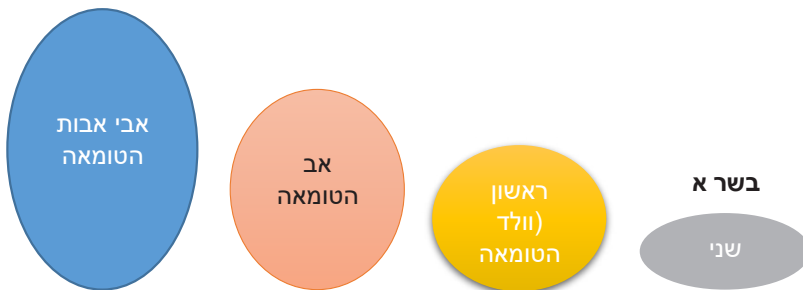
שבת קודש יט כסלו תשפ"א

שְׁמֵי פְרוֹת הָיוּ חוֹרְשׁוֹת - אותו היום, לסימן: בְּהַר הַמְּשֻׁקָּה הוא הר הזיתים: כָּל זְמַן שֶׁשְׁתִּיחָן חוֹרְשׁוֹת שׁוֹרְפִין:

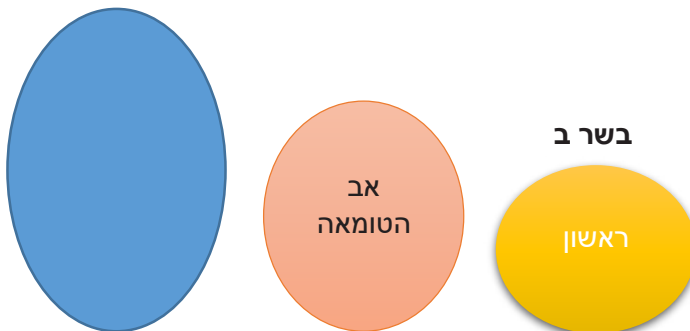
משנה

רבי חנינא סגן הכהנים: שורפים שני לטומאה עם ראשון לטומאה

רבי חנינא סגן הכהנים אומר: מימיהם של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר שנטמא בולד הטומאה - בשר [א] שנטמא מראשון לטומאה, והרי הוא נעשה 'שני' לטומאה.

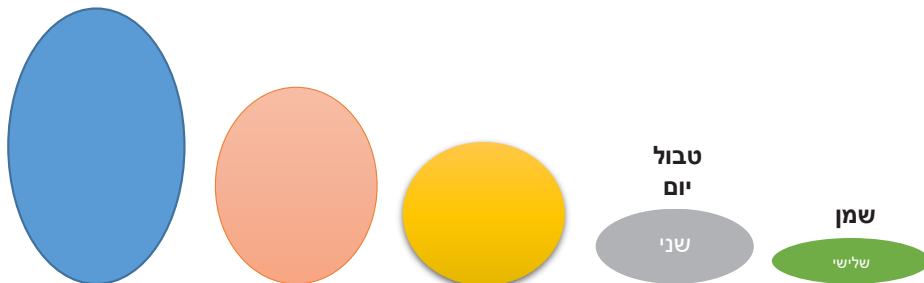

עם הבשר שנטמא באב הטומאה - עם בשר [ב] שנטמא מאב הטומאה, והרי הוא 'ראשון' לטומאה.

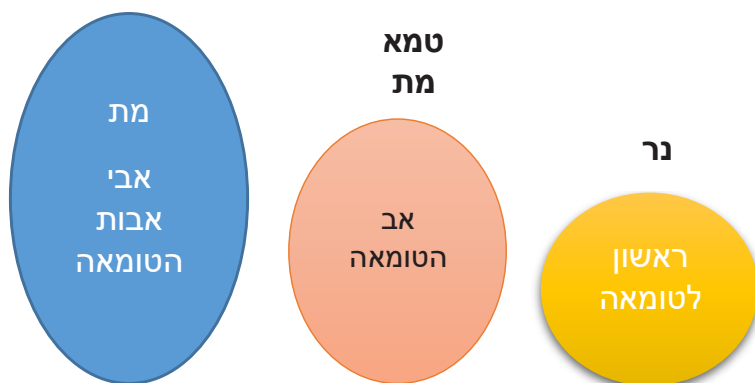

אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו [של בשר א']. כיון שבשר קדשים שנטמא (אפילו בדרגת 'שני') הולך לשריפה, אין איסור לטמאותו בדרגת טומאה יותר ממה שהיה בתחילה. [הגמרא מקשה שלא מוסיפים טומאה על בשר א' - שהרי מתחילה הוא נגע ב'ראשון' ו'נעשה' שני, וכעת שהוא נוגע בבשר ב' שהוא 'ראשון' הרי הוא שוב 'נעשה' שני, ואין כאן תוספת טומאה].

רבי עקיבא: מדליקים שמן שלישי לטומאה בנר שהוא ראשון לטומאה, אף שהשמן נהיה שני הוסיף רבי עקיבא ואמר: מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן שנפסל בטבול יום - טבול יום הוא שני, והשמן הנוגע בו נעשה שלישי.

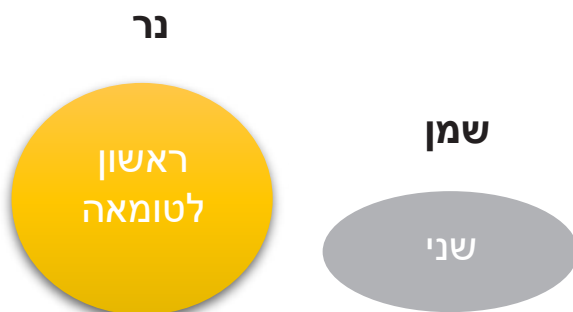

בנר שנטמא בטמא מת - טמא מת הוא אב הטומאה, והנר הנוגע בו הוא ראשון.

אף על פי שמוסיפין טומאה על טומאתו של השמן, שמתחילה היה השמן שלישי, ועכשיו הוא נעשה שני [מהנר שהוא ראשון].

הואיל והשמן טמא כבר, אין אנו חוששים להוסיף עליו טומאה בידים.

רבי מאיר: יש ללמוד מדבריהם ששורפים תרומה טהורה עם טמאה

אמר רבי מאיר: מדבריהם למדנו,

ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח [קרוב לזמן הביעור], הואיל וגם הטהורה הולכת לאיבוד, והיא אסורה מהתורה בפסח, אין חוששים לשמירתה, ואף שמצווים על שמירת תרומה בטהרה.

רבי יוסי: רבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו אם מותר לשרוף יחד תרומה שהיא ודאי טמאה עם תרומה שהיא ספק טמאה – אבל בתרומה שהיא ודאי טהורה לכולי עלמא אין לשורפה עם תרומה טמאה

אמר רבי יוסי: אינה היא המדה - אי אתה יכול ללמוד את זו מדבריהם, שיש חילוק בין הנידונים כמבואר בגמרא.

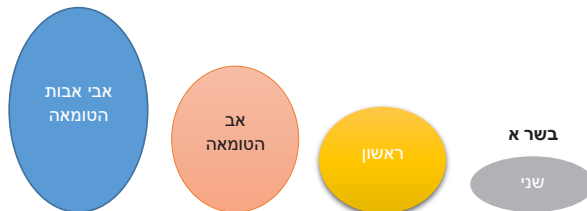
ומכל מקום רבי יוסי מוסיף שבנידון זה של שריפת תרומה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע, ומפרש תחילה באיזה אופן הם לא נחלקו: **ומודים רבי אליעזר ורבי יהושע בתרומה שהיא ודאי טמאה וטמאה שהיא ודאי טהורה, ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה,**

על מה נחלקו [רבי אליעזר ורבי יהושע] **על התלויה** [תרומה שהיא ספק טמאה] **ועל הטמאה** [ותרומה שהיא ודאי טמאה], **שרבי אליעזר אומר: תשרף זו לעצמה וזו לעצמה. ורבי יהושע אומר: שתיהן כאחת.**

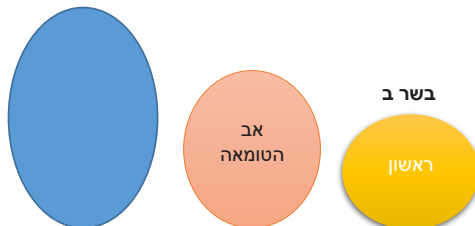
גמרא

שאלה: באופן א' של המשנה ששורפים שני עם ראשון, הרי אין מוסיפים טמאה על השני, שכאשר הוא נוגע בראשון הוא שוב נהיה שני

שואלת הגמרא: **מפדי - הנה בשר [א] שנטמא בולד הטומאה [בראשון לטומאה] מאי הוי, שני,**

כי שרף ליה בהדי - כאשר שורף אותו יחד עם בשר [ב], שנטמא באב הטומאה [והרי בשר ב' נהיה ראשון],

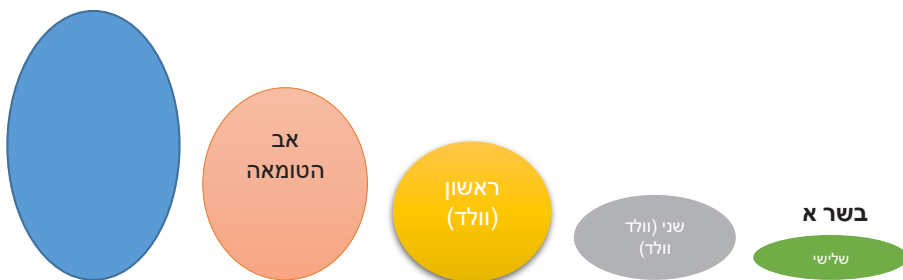
מאי קני - מה נהיה בשר א' - שני.

אם כן, שני ושני הוא, מתחלה היה בשר א' - שני. וכעת בשר א' - עדיין שני.

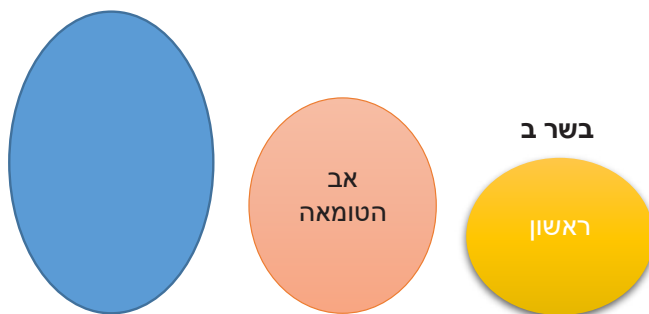
מאי מוסיף לו טומאה על טומאתו איכא - איזה הוספת טומאה יש בזה.

תשובה: באופן א' של המשנה מדובר על שריפת שלישי עם ראשון, והרי השלישי נעשה שני

אמר רב יהודה: קא - כאן במשנה בוולד וולד עסקינן - עוסקים אנו בבשר [א] שנטמא מולד וולד [כלומר, משני לטומאה], דקני ליה שלישי, וכך נמצא שבשר [א] הוא שלישי.

וכששורפים אותו עם בשר [ב] שהוא ראשון לטומאה,

הרי בשר [א] נעשה שני לטומאה, וקסבר שלישי מותר לעשותו שני.

שאלה: כיצד הבשר מטמא את הבשר הנשרף עמו, הרי אוכל אין מטמא אוכל

במשנה מבואר שבשר [א] שהוא שלישי, נטמא מנגיעתו בבשר [ב] שהוא ראשון. הגמרא שואלת על כך: **וְהָאֵין אוֹכֵל מְטַמֵּא אוֹכֵל,**

דְּתַנְיָא, יְכוּל יְהֵא אוֹכֵל מְטַמֵּא אוֹכֵל, תְּלַמּוּד לּוֹמַר 'וְכִי יִתֵּן מִים עַל זֶרַע וְנִפְלַ מִנְבֻּלְתָם עָלָיו טָמֵא הוּא', בפסוק מבואר שנבלת שרץ מטמאה זרע או כל אוכל אחר, מלשון הפסוק 'טמא הוא' מדייקת הגמרא: **הוּא טָמֵא - מֵאֵכֵל זֶה טָמֵא, וְאֵין עוֹשֶׂה פִּיּוּצָא בּוֹ טָמֵא,** והמאכל הטמא אינו מטמא מאכל אחר, שאוכל אינו מטמא אוכל.

הוספת ביאור בשאלה: הקושיא היא רק לפי רבינא הסובר שאפילו בקדשים אין אוכל מטמא אוכל [אבל לאביי ולרב אדא בר אהבה בשם רבא, אין זה קשה, שלשיטתם בקדשים – אוכל מטמא אוכל]

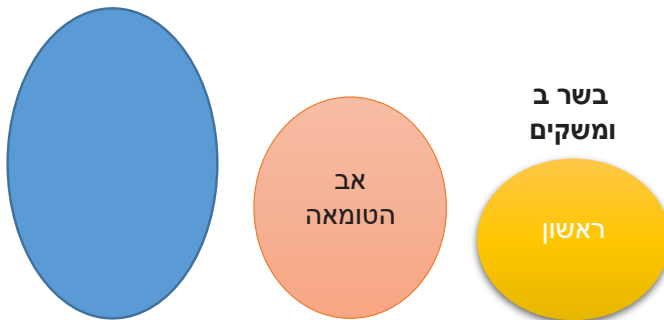
הגמרא מוסיפה ומבארת את הקושיא: **הֵנִיחָא [שאלה זו 'נוחה', כלומר אינה קשה] לְאַבְיִי, דְּאָמַר: לֹא שָׁנוּ [שאין אוכל מטמא אוכל] אֶלָּא בְּחוּלִין, אֶבֶל בְּתְרוּמָה וְקִדְשִׁים עוֹשֶׂה פִּיּוּצָא בּוֹ - אוֹכֵל מְטַמֵּא אוֹכֵל, וממילא מבואר שבשר מטמא בשר קדשים.**

וּלְרַב אֲדָא בְּרַ אֶהֱבָה מְשַׁמִּיָּה דְּרַבָּא נְמִי דְּאָמַר: לֹא שָׁנוּ [שאין אוכל מטמא אוכל], אֶלָּא חוּלִין וְתְרוּמָה, אֶבֶל בְּקִדְשִׁים עוֹשֶׂה פִּיּוּצָא בְּהֵן - אוֹכֵל מְטַמֵּא אוֹכֵל, שְׁפִיר - הרי טוב ומבואר הדבר שבשר מטמא בשר קדשים.

אֶלָּא לְרַבִּינָא מְשַׁמִּיָּה דְּרַבָּא דְּאָמַר מְקַרָּא מְלֵא דִּיבְרַ הַכְּתוּב - כפי המובא להלן (יח). פסוק שלמדים ממנו שאין אוכל מטמא אוכל, והפסוק לא חילק בין חולין לבין תרומה וקדשים, אם כן: **לֹא שָׁנָא חוּלִין, לֹא שָׁנָא תְרוּמָה, לֹא שָׁנָא קִדְשִׁים, אֵינוֹ עוֹשֶׂה פִּיּוּצָא בּוֹ -** אין אוכל מטמא אוכל, ולשיטתו **מֵאֵי אֵיכָּא לְמִימַר -** מה יש לומר, כיצד מבואר במשנה שבשר מטמא בשר.

הצעת תשובה: כוונת המשנה שהבשר נטמא ממשקים

עונה הגמרא: **הָקָא כְּמֵאֵי עֲסָקִינַן -** כאן במה מדובר, **דְּאֵיכָּא מְשַׁקִּין בְּהַדִּי בְּשָׂר -** שיש משקים עם בשר ב', וגם משקים אלו נגעו באב הטומאה ונטמאו ממנו, והרי הם ראשון לטומאה,

דְּקָא מִטְמֵא מְחַמַּת מְשַׁקִּין - וכאשר שורף בשר א' עם בשר ב' ועל בשר ב' יש משקה שהוא ראשון לטומאה - משקה מטמא אוכל - ובשר א' שהיה שלישי - נעשה שני.

דחיית התשובה: במשנה כתוב עם הבשר, ולא מוזכר שיש גם משקים

הגמרא דוחה הסבר זה: **אִי הָכִי** - אם כן שמדובר על משקים שעם הבשר, אם כן **האי** - לשון זה שאמרה המשנה: **'עם הבשר שנטמא באב הטומאה'**, עם הבשר ומשקין מיבעי ליה - היה למשנה לומר 'עם הבשר ומשקים', שהרי המשקים שעם הבשר הם המטמאים.

תשובה חדשה: מדרבנן אוכל מטמא אוכל

אָלָא, נְהִי דְאִין - אף שאין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא, מדרבנן מיהו מטמא, נמצא שהבשר מטמא את הבשר מדרבנן.

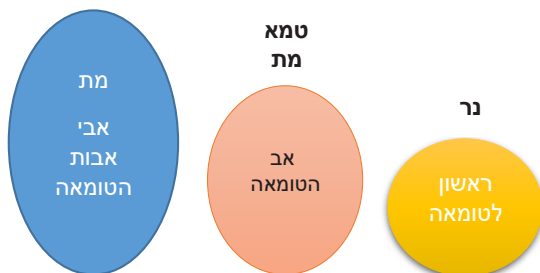
הוסיף רבי עקיבא מימיהן של פהנים לא נמנעו מלהדליק כו' [את השמן שנפסל בטבול יום, בנר שנטמא בטמת מת].

שאלה: הרי כבר שנינו שמותר לעשות שלישי - שני

שואלת הגמרא: **מָכְדִי** - הנה שמן שנפסל בטבול יום מאי הוי, שלישי, שהרי הטבול יום שני, והשמן הנוגע בו שלישי,

וכי מדליק ליה בנר שנטמא בטמא מת, שהטמא מת הוא אב, והנר ראשון,

מאי הוי, שני - והשמן הנוגע בו נעשה שני.

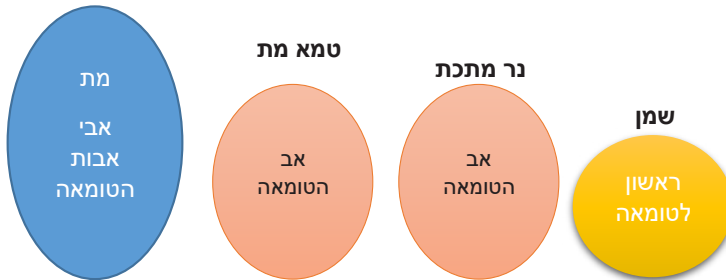

ואם כן קשה: מאי קא משמע לן, שלישי מותר לעשותו שני, היינו הך - הרי זה גם מה ששנינו בדברי רבי חנינא סגן הכהנים, ומה הוסיף רבי עקיבא לחדש על חידושו של רבי חנינא.

תשובה: מדובר בנר של מתכת שכאשר הוא נוגע באב הטומאה - הנר הוא גם אב הטומאה, והשמן הנוגע בו נעשה ראשון, ויש כאן חידוש שמותר לעשות שלישי - ראשון

אמר רב יהודה: הקא כאן במשנה בנר של מתכת עסקינן, דרחמנא אמר - שהתורה אמרה: [עמוד ב] 'כחלל חרב', הרי זה היקש בין חרב לחלל: חרב [מתכת שנגעה במת] הרי הוא כחלל [כמת], שאינה יורדת בדרגת הטומאה (כשאר דברים הנוגעים במת שנעשים אב הטומאה) אלא הרי היא אבי אבות הטומאה כמת עצמו,

וכן אם מתכת נגעה בטמא מת שהוא אב הטומאה הרי המתכת גם כן אב הטומאה, והיא ליה אב הטומאה - ונמצא שהנר של מתכת שנטמא בטמא מת הוא גם כן אב הטומאה, והשמן הנוגע בו נעשה ראשון.

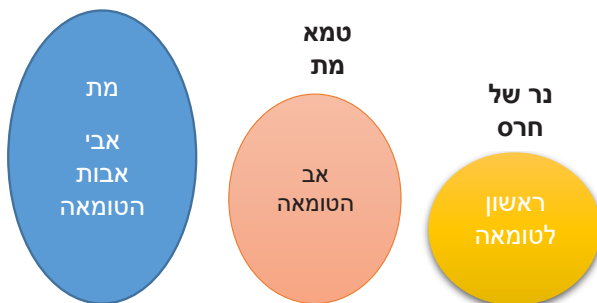

וקסבר שלישי מותר לעשותו ראשון.

שאלה: מדוע רב יהודה לא מעמיד בנר חרס, ויבאר שהחידוש הוא שלא רק בקדשים מותר לעשות שלישי שני (שאינן כזה תוספת קלקול, שבקדשים גם שלישי ושני קרויים 'טמא', שהם מטמאים אחרים), אלא אף בתרומה מותר לעשות שלישי שני (אף שיש בזה תוספת קלקול, שבתרומה שלישי אינו קרוי 'טמא', שאינו מטמא אחרים)

שואלת הגמרא: ומאי דוּחְקִיָה דְרַב יְהוּדָה לְאַוְקְמִיָה - ומה דוחקו של רב יהודה להעמיד את המשנה בנר של מתקת, שהוא אב הטומאה, והשמן (שהיה שלישי) כאשר נוגע בו נעשה ראשון, נוֹקְמִיָה - שיעמידו בנר של חרס - שכאשר הוא נגע בטמא מת, הרי הוא ראשון,

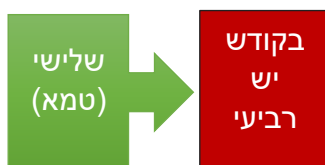
והשמן שהיה שלישי נעשה שני כאשר נוגע בו,

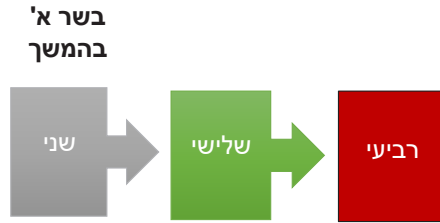
ומאי הוֹסִיף - ומה שקשה על ביאור זה מה הוסיף רבי עקיבא, הרי בדברי רבי חנינא כבר שנינו ששלישי מותר לעשותו שני, כך יכול לבאר זאת:

דְאִילוּ הָתָם - שאילו שם בבשר קדשים, טָמֵא וְטָמֵא בתחילה הבשר היה טמא בדרגת שלישי, ובקדשים יש גם רביעי, על כן שלישי בקדשים קרוי 'טמא' שהוא מטמא אחרים (ועושה אותם רביעי).

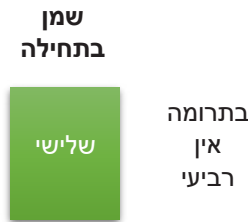
**בשר א'
בתחילה**

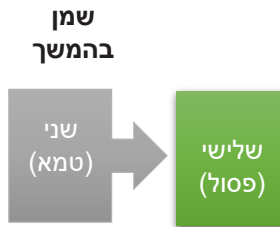
וגם כעת שהוא נהיה שני, הרי הוא קרוי 'טמא' שהוא מטמא אחרים (ועושה אותם שלישי).

ואילו הקא פסול וטמא - ואילו כאן בשמן של תרומה, בתחילה הוא טמא בדרגת שלישי, ובתרומה אין רביעי, על כן שלישי בתרומה קרוי 'פסול' שהוא פסול, אבל אינו מטמא אחרים.

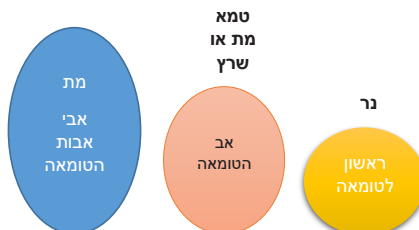

וכעת שהוא נהיה שני, הרי הוא קרוי 'טמא' שהוא מטמא אחרים (ועושה אותם שלישי)

תשובה: ממה שהמשנה אמרה 'נר שננטמא בטמא מת' ולא 'נר שננטמא בשרץ' - משמע שמדובר דוקא בדיון ששייך רק בטמא מת - והוא: כלי מתכת, שאם הוא נוגע בטמא מת (שהוא אב הטומאה) גם הכלי מתכת הוא אב הטומאה

אמר רבא: מתניתין קשיתיה - המשנה הוקשתה לרב יהודה, מאי אידיא דתני נר שננטמא בטמא מת - במה מדובר שהמשנה אומרת 'נר שננטמא בטמא מת', שהוא אב הטומאה, ניתני - שהמשנה תאמר: נר שננטמא בשרץ, שהוא גם אב לטומאה,

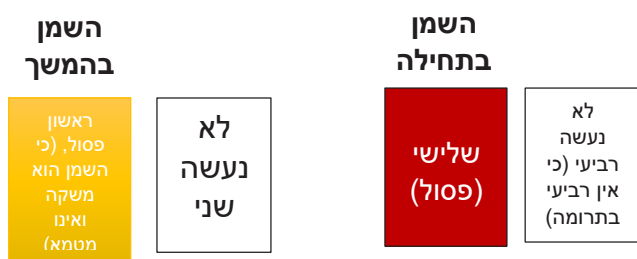
אֵלָא אֵיזְהוּ דְבַר שְׁחֻלְקָה טוּמְאָתוּ בֵּין טוּמְאָת מַת לְשַׁרְץ - אלא באיזה דבר יש חילוק אם הוא בטמא ממת או משרץ, הווי אומר זה מתכת, שמתכת הנוגעת בטמא מת שהוא אב הטומאה, הרי המתכת גם אב הטומאה. ומתכת הנוגעת בשרץ שהוא אב הטומאה, הרי המתכת ראשון לטומאה. וכיון שהמשנה אמרה 'נר שנטמא מטמא מת' מוכח שמדובר בדבר ייחודי שיש רק בטמא מת ולא בשרץ, והוא שמדובר בנר של מתכת שהוא נהיה (מטמא מת) אב הטומאה, (וכאשר השמן נוגע בנר, השמן נהיה ראשון, ומוכח ששמן שהיה שלישי מותר לעשותו ראשון).

טומאת משקים: ממה שאמר רבי עקיבא שתוספת הטומאה היא מה שהשמן נטמא בשריפתו עם טומאה אחרת – מוכח שמשקים טמאים מטמאים מהתורה

אָמַר רַבָּא: שְׁמַע מִינָהּ - ממה שאמרו שרבי עקיבא 'הוסיף', וביארנו שהוסיף על רבי חנינא שלא רק שלישי מותר לעשותו שני, אלא גם שמן שהיה בתחילה שלישי מותר לעשותו ראשון, מכך מוכח שְׁקֶסֶבֶר רַבִּי עֲקִיבָא טוּמְאָת מְשַׁקֵּין לְטַמְא אַחֲרֵיהּ דְאֹרְיִיתָא - שמה שמשקים טמאים מטמאים אחרים הוא מהתורה,

דְּאִי סְלָקָא דְעֵתָךְ דְרַבְנָן - כי אם תעלה על דעתך שרבי עקיבא סובר שמה שמשקים טמאים מטמאים אחרים הוא מדרבנן, אם כך מְכַדֵּי הָאִי נַר מְאִי קָא מְהַנְיָא לְהָאִי שְׁמֵן - הנה יש להקשות, מה הנר הטמא הועיל והוסיף לשמן זה, אִי לְאִיפְסוּלִי גּוּפְיָהּ הָא פְּסִיל וְקָאִי - אם לפסול את השמן עצמו, הרי הוא פסול ועומד, שהרי בתחילה השמן היה שלישי, ושלישי בתרומה הוא פסול (אינו מטמא אחרים, אבל הוא עצמו טמא), וגם כאשר השמן נטמא מהנר ונהיה ראשון, אין זה מעלה את השמן לדרגת 'טמא', שהשמן הוא משקה ומשקה טמא אינו מטמא אחרים מהתורה.

אלא מוכח שמשקים מטמאים אחרים מהתורה, וממילא כשהשמן נעשה ראשון יש בזה

תוספת דרגה, שבתחילה הוא שלישי, שהוא רק טמא (שאינו מטמא אחרים, שבתרומה אין רביעי), וכעת שהוא נהיה ראשון הרי הוא מטמא אחרים.

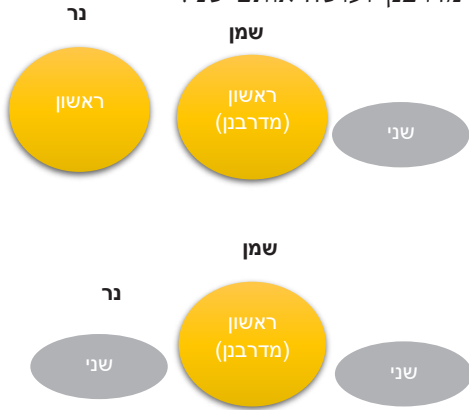
שאלה: אפשר לפרש שהתוספת טומאה שיש בשמן היא שהוא מטמא אחרים מדרבנן

הגמרא שואלת על דברי רבא, מְמַאי - מנין שיש להוכיח זאת מכאן, דִּילְמָא - אולי מה שעושים את השמן 'ראשון' יש בו חומרא, שעד עכשיו השמן היה שלישי, ולא טימא אחרים לא מהתורה ולא מדרבנן, וכעת הוא נעשה ראשון לְטִמְאָא אַחֲרִים מְדֻרְבָּנָן, שהרי משקים מטמאים מדרבנן.

תשובה: אם מדובר על תוספת דרבנן, המשנה יכלה לדבר על נר שטמא בדרגת ראשון או שני שמדרבנן הוא עושה משקים ראשון

עונה הגמרא: אִי מְדֻרְבָּנָן - אם האופן שהמשנה דיברה עליו הוא תוספת חומרא על טומאת השמן, בכך שכאשר הוא נעשה ראשון, הרי הוא מטמא אחרים מדרבנן, מְאִי אִירֵיא מדוע דיברה המשנה דוקא באופן שמטמא את השמן (על ידי שריפתו בנר טמא) בְּאֵב הַטּוֹמְאָה, אֶפִּילוּ בְּרֵאשׁוֹן וְשֵׁנִי, נְמִי תְחִלָּה הָיִי - אם מטמא את השמן בשריפתו עם נר שהוא ראשון או שני, הרי מדרבנן השמן כיון שהוא משקה, נעשה ראשון, ונמצא שהוסיף בזה טומאה, שהשמן מטמא אחרים מדרבנן ועושה אותם שני.

[המקור שמשקה שנטמא מראשון או משני, נעשה ראשון מדרבנן:] דתנן, כל הפוסל את התרומה - כל דבר שחכמים גזרו עליו שיהיה שני לטומאה הרי הוא פוסל את התרומה שהיא נהיית ממנו שלישי, ואם שני נוגע במשקים, הרי הוא מטמא משקין להיות תחלה, כלומר: המשקים נעשים ראשון, חוץ מטבול יום [שהוא שני מהתורה, ולא גזרו בו לעשות את המשקין הנוגעים בו ראשון, שאין דברי תורה צריכין חיזוק].

הטעם שגזרו על משקים, מפני שהם עלולים לקבל טומאה יותר בקלות ממאכלים, (שאוכל מקבל טומאה רק אם הוא הוכשר לקבל טומאה, ומשקין מוכשרים ועומדים לקבל טומאה), על כן החמירו על משקים הרבה, כדי שיהו כהנים נזהרין לשומרן.

אלא מכך שהמשנה דיברה דוקא על נר שנטמא באב הטומאה, שהוא ראשון לטומאה מדאורייתא שזמע מינה שמה שהמשנה אומרת שיש חומרא בשמן שהוא נטמא מהנר (שהוא אב הטומאה), חומרא דאורייתא היא, שהשמן נעשה ראשון, הרי הוא עושה אחרים 'שני' מדאורייתא, משקין מטמאים אחרים מדאורייתא.

אמר רבי מאיר מדבריהם למדנו וכו'. מדבריהם דמאן אילימא מדברי רבי חנינא סגן הכהנים מי דמי התם טמא וטהור וטמא. ואלא מדברי רבי עקיבא מי דמי התם פסול וטמא הך טהור וטמא. נימא קסבר רבי מאיר מתניתין באב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן דמדאורייתא טהור מעליא [התבאר בדף הבא].

יום ראשון כ כסלו תשפ"א פסחים דף טו

שנינו במשנה: אָמַר רַבִּי מֵאִיר מְדַבְּרֵיהֶם לְמַדְּנוּ וְכוּ' ששורפין תרומה טהורה עם הטמאה בפסח.

בירוד: מדברי מי למד רבי מאיר ששורפים תרומה טהורה עם טמאה בפסח

מבררת הגמרא: מְדַבְּרֵיהֶם דְּמֵאן - מדברי מי למד רבי מאיר ששורפים תרומה טהורה עם טמאה בפסח.

מדברי רבי חנינא אי אפשר ללמוד זאת, שהרי הוא מדבר על שריפת שתי דברים טמאים, ולא על שריפת דבר טהור עם טמא

אֵילִימָא [אם תאמר] מְדַבְּרֵי רַבִּי חֲנִינְא סָגְן הַכֹּהֲנִים [שהתיר לשרוף בשר שלישי עם בשר ראשון].

מִי דְּמֵי - וכי זה דומה,

הֵתֵם - שם בדברי רבי חנינא מדובר על טְמֵא וְטְמֵא - שתי בשרים טמאים, זה בדרגת שלישי וזה בדרגת ראשון, וכיון ששניהם כבר טמאים לא חששו מלהוסיף בדרגת חומרת טומאת הבשר.

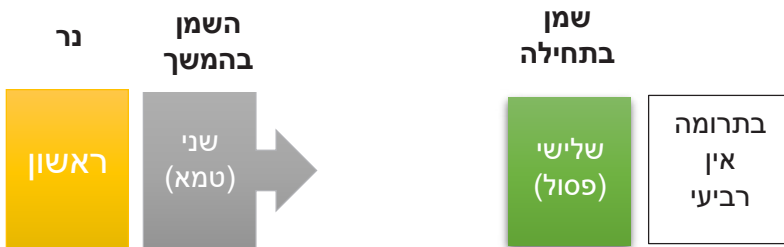
אבל הֵקָא - כאן בשריפת תרומת חמץ, מדובר על טְהוֹר וְטְמֵא - תרומה אחת טמאה, ותרומה אחת טהורה, ומה המקור להתיר זאת.

מדברי רבי עקיבא אי אפשר ללמוד זאת, שהרי הוא מדבר על שריפת דבר פסול וטמא, ולא על שריפת דבר טהור עם טמא

וְאֵלָא אם תאמר שרבי מאיר למד זאת, מְדַבְּרֵי רַבִּי עֲקִיבָא שהתיר לשרוף שמן שהוא שלישי עם נר שהוא ראשון,

מִי דְּמֵי - וכי זה דומה,

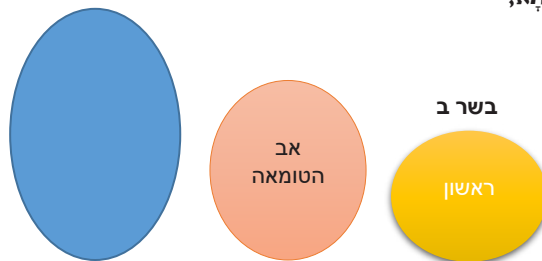
הֵתֵם - שם, בדברי רבי עקיבא מדובר על פְּסוּל וְטְמֵא - השמן הוא שלישי לטומאה, והרי הוא קרוי 'פסול' (שבתרומה אין רביעי, ומי שאינו מטמא אחרים קרוי 'פסול'). והנר הוא ראשון לטומאה, והרי הוא עושה את השמן שני (שהוא מטמא אחרים שיהיו שלישי, והרי הוא קרוי 'טמא'), ועל כל פנים שריפת השמן עם הנר יחד אינה מטמאה אותו אלא רק מעלה את דרגת טומאתו.

ואילו **הָקָא** - כאן בשריפת תרומת חמץ, מדובר על **טְהוֹר וְטָמֵא** - תרומה אחת טמאה ותרומה אחת טהורה, ומה המקור להתיר זאת.

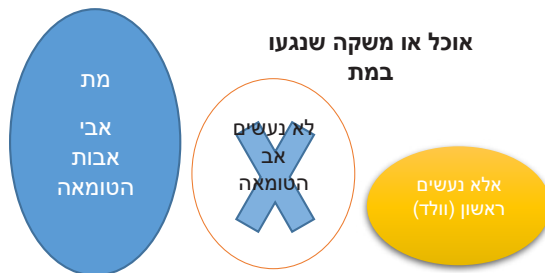
ביאור א: רבי מאיר למד היתר לשרוף חמץ בשעה שישית ש'איסורה' מדרבנן, עם מאכל שטמא מהתורה - מדברי רבי חנינא, שהתיר לשרוף בשר ש'טמא' מדרבנן עם מאכל שטמא מהתורה [טעם ההיתר, כי מאכל מטמא מאכל רק מדרבנן]

נִימָא קְסָבֵר רַבִּי מְאִיר - אולי נאמר שרבי מאיר שלמד ממשנתינו להתיר שריפת תרומת חמץ טמאה עם טהורה, סבר: **מִתְּנִיתִין** - דברי רבי חנינא במשנתנו נאמרו על בשר שנטמא **בְּאֵב הַטּוֹמְאָה דְּרֵאשׁוֹן**,

והבשר השני נטמא מן **הַטּוֹמְאָה** - מכלי שהוא שני לטומאה (שני הוא 'וולד וולד', וקריו גם 'וולד'), באופן שהבשר נעשה שלישי **דְּרַבְּנָן**,

כדלהלן: אחד מכללי הטומאה הוא: שאוכלים או משקים אינם נעשים 'אב הטומאה', לא מהתורה ולא מדרבנן, אלא אפילו אם הם נוגעים במת, הרי הם רק 'ראשון לטומאה'.

ויש עוד כלל בטומאה: כלים מקבלים טומאה רק מ'אב הטומאה', ולא מראשון, אמנם חכמים גזרו שכלים נטמאים ממשקים שהם ראשון - נמצא שכלי שנגע במשקה (שהוא ראשון) הרי הכלי נעשה 'שני' [מדרבנן], ואם בשר נגע בכלי זה, הרי הבשר נעשה 'שלישי' [מדרבנן].

נמצא דְּמִדְּאֹרְיִיתָא טְהוּר מְעֻלָּא - שמהתורה בשר זה טהור לגמרי, (שהרי כאמור מהתורה כלי אינו נטמא מראשון, וממילא הבשר שנגע בכלי - אינו טמא),

ורבי חנינא התיר לשרוף בשר (א) [שמהתורה הוא טהור, ומדרבנן הוא שלישי], עם בשר (ב) [שהוא ראשון לטומאה מהתורה], (דף טו)

וּמַאי מְדַבְּרִיהֶם [שאמר רבי מאיר], מְדַבְּרֵי רַבִּי חֲנִינָא סְגֵן הַפְּהִינִים - שכשם שרבי חנינא התיר לשרוף בשר (א) שהוא טמא מדרבנן, ומהתורה הוא טהור - עם בשר (ב) שהוא טמא מהתורה,

כך יש להתיר לשרוף בערב פסח תרומה [שהיא חמץ] בשעה שישית, שמהתורה היא מותרת בהנאה, ומדרבנן היא אסורה בהנאה - עם תרומה שהיא טמאה מהתורה.

הערה: הטעם שרבי חנינא מתיר זאת - מפני שאוכל לא מטמא אוכל מהתורה - אלא מדרבנן, נמצא שמהתורה אין הבשר נטמא כלל בשריפתו עם הבשר השני, וכן אין התרומה נטמאת כלל בשריפתה עם התרומה השניה. ומדרבנן הרי שניהם כבר טמאים.

ביאור ב (ריש לקיש): רבי מאיר לא למד את ההיתר לטמאות תרומה שאסורה מדרבנן - מדברי רבי חנינא, (שרבי חנינא התיר לטמאות בשר שהוא טמא מהתורה) אלא מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ מִשּׁוּם בַּר קַפְרָא: לֹא צָרִיךְ לְדַחֵק כֶּךָ אֶת הַמִּשְׁנָה, שֶׁמְדוּבַר עַל בֶּשֶׂר שֶׁטַמְא מִדְּרַבְּנָן, אֲלֵא מִתְּנִיתִין בְּאֵב הַטּוּמְאָה דְּאֹרְיִיתָא, וְיֹלֵד הַטּוּמְאָה דְּאֹרְיִיתָא - הַמִּשְׁנָה מִדְּבַר עַל שְׂרִיפַת בֶּשֶׂר שֶׁנִּטְמָא מִ'אֵב הַטּוּמְאָה' מִהַתּוֹרָה (שֶׁהִרִי הוּא רֹאשׁוֹן לְטוּמְאָה מִהַתּוֹרָה) עִם בֶּשֶׂר שֶׁנִּטְמָא מִ'שְׁנֵי לְטוּמְאָה' מִהַתּוֹרָה (שֶׁהִרִי הוּא שְׁלִישִׁי לְטוּמְאָה מִהַתּוֹרָה). וּמוֹתֵר לְשׁוֹרְפָם יַחַד שְׁשֵׁנִיָּהֶם טַמְאִים מִהַתּוֹרָה, וְאִין לְלַמּוֹד מִכֶּךָ לְהַתִּיר לְשׂוֹרְף תְּרוּמַת חֻמֶּץ טְהוֹרָה עִם תְּרוּמַת חֻמֶּץ טַמְאָה.

וּמַאי - וּמָה כּוּוֹנֵת רַבִּי מַאִיר בְּמָה שֶׁאָמַר 'מְדַבְּרִיהֶם לְמַדְנֹו',

מְדַבְּרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּלוּמַר: 'מִדְּבַרֵיהֶם' - מִדְּבַרֵי תַנַּאִים (רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ) שֶׁמוּבָאִים בַּמִּשְׁנָה אַחֲרַת, כְּדִלְהֵלֶן:

הַצֵּעָה: רַבִּי מַאִיר הוֹכִיחַ זֹאת מִדְּבַרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁסוֹבֵר שֶׁחֲבִית שֶׁהִיא סֶפֶק טַמְאָה, אִין צָרִיךְ לְשׁוֹמְרָה בְּטַהֲרָה, כִּיּוֹן שֶׁהִיא הוֹלֵכַת לְשְׂרִיפָה, וְכֵן חֻמֶּץ בִּשְׂעָה שִׁישִׁית עוֹמֵד לְשְׂרִיפָה, וּמוֹתֵר לְטַמְאוֹתוֹ

מִבְּרַרְתָּ הַגְּמָרָא: הֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - מֵאִיזָה מֵאָמַר שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְמַד רַבִּי מַאִיר דִּין זֶה.

אֵילִימָא הָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ - אִם תֹּאמַר, מִמִּשְׁנָה זוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: דְּתַנֵּן, חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנוּלֵד [שְׂאִירָע] לָהּ סֶפֶק טוּמְאָה, כְּגוֹן שֶׁנִּכְנַס אָדָם טַמָּא לְמִקּוּם שֶׁחֲבִית נִמְצְאָתָא, וְאִנּוּ מִסְתַּפְקִים אִם הוּא נִגַע בַּחֲבִית.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: אִם הִיָּתָה הַחֲבִית מוֹנַחַת בְּמִקּוּם הַתּוֹרְפָה - בְּמִקּוּם גְּלוּי וּמוֹפְקָר בְּלֹא שְׂמִירָה וְיִכּוּלָה לְהִיטְמָא שָׁם, יִנְיַחָנָה בְּמִקּוּם הַמוֹצְצָנֵעַ, כְּדִי שֶׁלֹּא תִיטְמָא.

וְאִם הֵיטָה - וכן אם היתה החבית **מְגוּלָה**, **יְכַסְנָה**, כדי שלא תיטמא.

ואף שיש ספק טומאה לתרומה שבחבית, שעדיין מוזהר על שמירת התרומה מטומאה. ולומדים זאת ממה שכתוב: 'את משמרת תרומתי', 'תרומותי' לשון רבים - בשתי תרומות הכתוב מדבר, אחת תרומה טהורה ואחת תרומה תלויה, שעל שניהם צריך לשמור מטומאה.

רַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר: אִם הֵיטָה הַחֲבִית מוֹנַחַת בְּמִקּוֹם הַמוֹצֵצֵנֶּה, יִנְיַחָנָה בְּמִקּוֹם הַתּוֹרֵפָה - מקום גלוי ומופקר ללא שמירה, והחבית עלולה להיטמא שם.

וְאִם הֵיטָה - וכן אם היתה החבית **מְכּוּסָה**, **יְגַלְנָה**, אף שיכולה להיטמא ולהיפסד.

שכיון שיש ספק טומאה לתרומה שבחבית, אין מוזהר על שמירתה, ולומדים זאת ממה שכתוב 'את משמרת תרומתי', 'תרומתי' לפי המסורת נכתב בלי ו' נוספת, 'ויש אם למסורת' (דורשים לפי איך שהתיבה כתובה), ומשמע שרק בתרומה אחת [כלומר בתרומה טהורה] צריך שימור, ולא בתרומה שהיא ספק טמאה.

הרי מבואר בדברי רבי יהושע שתרומה שהיא ספק טמאה אין צריך לשומרה בטהרה, והיינו מפני שאינה ראויה לאכילה, ואינה עומדת אלא לביעור (להנאה ממנה בעת ביעורה, ששמן תרומה טמא מותר להשתמש בו לנר וכדומה). ומכך יש ללמוד גם לתרומת חמץ בערב פסח בשעה שישית, שאין צריך לשומרה בטהרה, שגם היא אינה עומדת אלא לשריפה (שהרי בשעה שישית אסור לאכול חמץ מדרבנן), וממילא מותר לטמאותה.

דחיית ההצעה: רבי יהושע לא מתיר לטמאות את התרומה בידים, ואי אפשר ללמוד מדבריו להתיר לטמאות תרומה בידים

הגמרא דוחה: **מִי דָמִי, הֵתָם** - שם, בחבית של תרומה, לא התיר רבי יהושע אלא רק **גְרָמָא בְּעֵלְמָא**, שאמר שאין צריך לשמור חבית תרומה שיש לה ספק טומאה, אף שיתכן שהיא תיטמא,

אבל **הֵקָא** - כאן, בתרומת חמץ, רבי מאיר התיר לטמאותה ממש **בְּיָדַיִם**, בשריפת התרומת חמץ הטהורה עם הטמאה, ומנין למד זאת רבי מאיר.

ביאור שיטת ריש לקיש: רבי מאיר למד היתר לשרוף חמץ סמוך לשעה שישית כיון שהיא הולכת לאיבוד, ממה שרבי יהושע התיר לטמאות תרומה טהורה שהולכת לאיבוד

אֵלָא, הָא רַבִּי יְהוֹשֻעַ - אלא מה שריש לקיש אמר שרבי מאיר למד זאת מדברי רבי יהושע, היינו מדברי רבי יהושע במשנה אחרת,

דְתַנֵּן, חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנֹשְׁבָרָה בְּגַת הָעֵלְיוֹנָה, ביקב היין - יש בור עליון הנקרא 'גת עליונה', שם דורכים על הענבים. ויש בור תחתון הנקרא 'גת תחתונה', לשם היין נשפך, ואם נשברה חבית יין של תרומה בגת העליונה,

דְתַתְּוֵנָה - וב'גת התחתונה' יש חולין **טְמֵאִין**,

ואם היין של תרומה שבגת העליונה ישפך לגת התחתונה, כל היין ייאסר, [שהרי ישראל לא יוכל לשתותו] (שהרי לישראל אסור לאכול תרומה). וגם כהן לא יוכל לשתותו (שתרומה טמאה אסורה באכילה),

ועל כן, אף שיש אופנים שרבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו אם מותר לטמאות תרומה טהורה, מכל מקום באופן זה מודה רבי אליעזר ורבי יהושע, שאם יכול להציל ממנה - אם יכול לחפש אחרי כלים כדי לקבל את היין הנשפך מהחבית שבגת העליונה (לפני שתשפך לגת התחתונה) ויוכל להציל ממנה רביעית בטרה, יציל - יחזר אחר כלים טהורים כדי להתיר רביעית יין בטרה.

ואף שבזמן שיחפש כלים טהורים, מפסיד את החולין הטמאים שבגת התחתונה, שבינתיים יין של תרומה נשפך לתוכם, יעשה זאת כדי להציל לפחות רביעית יין תרומה בטרה (שרביעית הוא שיעור חשוב). וכיון שיכול להציל שיעור 'רביעית' אסור לו לקחת כלים טמאים (שמצויים בידו) ולקבל בהם את התרומה, שאסור לטמאות תרומה בידים.

ואם לאו - אם אינו יכול למצוא כלי טהור כדי להציל רביעית, וסוף סוף התרומה הטהורה תישפך לחולין הטמאים, בזה נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע,

רבי אליעזר אומר: תרד ותטמא התרומה לגת התחתונה, ותיטמא מאליה, ויפסיד גם את החולין שיהיה מעורב בהם תרומה טמאה, והכל יהיה אסור באכילה, **ואל יטמאנה ביד** - ולא יקבל את התרומה בכלי טמא (כדי למנוע את שפיכתם לחולין), שאסור לטמא תרומה בידים.

רבי יהושע אומר: אף יטמאנה ביד, כיון שסוף התרומה ללכת לאיבוד, שהרי היא הולכת ונשפכת לחולין הטמאים, מותר לטמאותם ביד.

ומדברי רבי יהושע אלו למד רבי מאיר להתיר לטמאות תרומת חמץ בערב פסח (בשריפת תרומה טהורה עם טמאה) כי התרומה הולכת בכל אופן לשריפה. [ולפי ביאור זה מותר לטמאות תרומת חמץ בערב פסח אפילו לפני השעה השישית, אם יודע שלא ימצא מי שיאכלה, וסופה לאיבוד].

שאלה: נמצא שרבי מאיר למד את דבריו מדברי רבי יהושע [ולא מדברי רבי אליעזר], ולמה המשנה אומרת 'מדבריהם'?

שואלת הגמרא: **אי הכי** - אם כן, **האי** - לשון זו שאמרה המשנה **'מדבריהם'**, והרי **מדבריו מיבעי ליה** - היה למשנה לומר 'מדבריו' למדנו, שהרי למד זאת מדברי רבי יהושע, ולא מרבי אליעזר החולק עליו.

תשובה: כוונת המשנה 'מדבריהם' - ממחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע, שההכרעה היא כרבי יהושע

עונה הגמרא: **הכי קאמר** - כך אמר רבי מאיר: **ממחלוקתן של רבי אליעזר ורבי יהושע למדנו**, שהרי הם נחלקו בדין זה אם מותר לטמא תרומה שסופה לאיבוד, והלכה כרבי יהושע במחלוקתו עם רבי אליעזר בהלכות טהרות (כמבואר בבבא מציעא נט:).

הגמרא מוכיחה כביאור זה, **דיקא נמי** - וכך מדויק גם ממה **דקתני** - ששינונו שרבי יוסי אומר לרבי מאיר שאין זה ראייה, כיון שבאופן זה **מודה רבי אליעזר ורבי יהושע** שאסור לטמא תרומה טהורה, **שמע מינה** שהוכחת רבי מאיר היתה מדברי רבי יהושע.

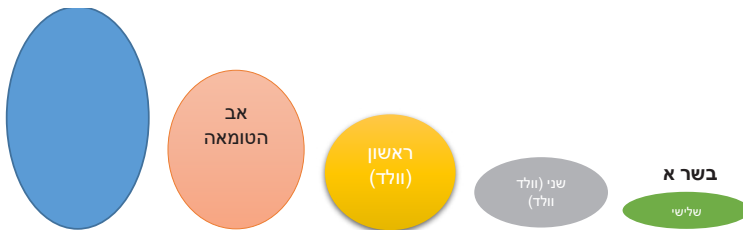
מאמר נוסף כביאור ריש לקיש

וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה: מתניתין באב הטומאה דאורייתא, וולד הטומאה דאורייתא, ומאי מדבריהם, מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע.

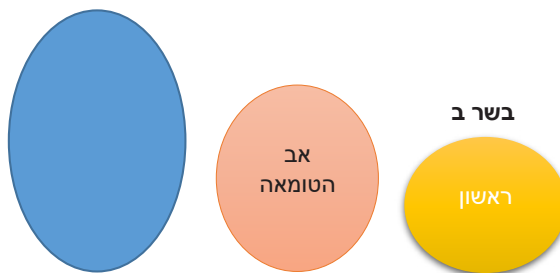
שאלה על ביאור ריש לקיש: מכך שרבי יוסי מקשה על דברי רבי מאיר שאין ראיה לדבריו מדברי רבי חנינא ומדברי רבי עקיבא, משמע שרבי מאיר למד את דבריו מדבריהם [ולא מדברי רבי יהושע]

איתיהיב רבא לרב נחמן, אמר רבי יוסי: אין הנדון [של שריפת תרומה טהורה עם טמאה בערב פסח] דומה לראיה [מדברי רבי חנינא שהעיד על שריפת בשר עם בשר, ומדברי רבי עקיבא שהעיד על שריפת שמן עם נר].

שקשהעידו רבותינו על מה העידו, אם על הבשר שנטמא בוולד הטומאה,

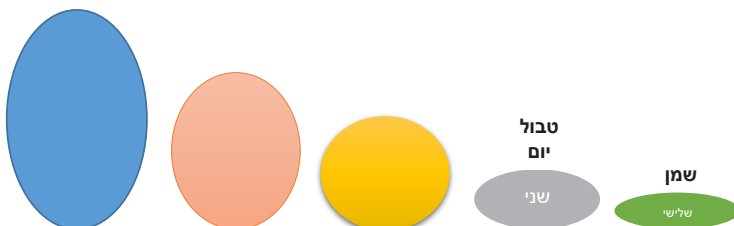

ששורפין אותו עם הבשר שנטמא באב הטומאה,

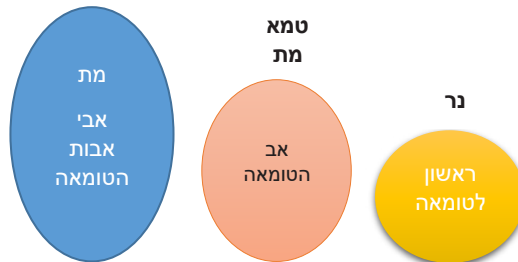

זה טמא וזה טמא - שלישי בקודש טמא הוא, והראשון שהוא נשרף עמו טמא הוא. ולכן מותר לשורפם יחד אף שמוסיפים בדרגת טומאתם. אבל אין להוכיח מכאן שמותר לשרוף תרומה טהורה עם טמאה.

אם הראיה ממה שהעידו על השמן שנטמא בטבול יום,

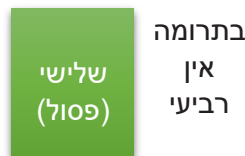

שְׁמֵדִלְקִין אוֹתוֹ בְּנֵר שְׁנֵטְמָא בְּטְמָא מַת,

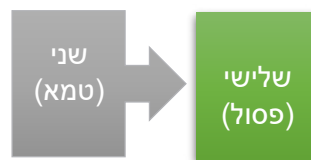
הרי גם משם אין להוכיח, שהרי: זֶה פְּסוּל - זה, השמן שנגע בטבול יום הוא טמא בדרגת שלישי, (בתרומה אין רביעי, על כן שלישי בתרומה קרוי 'פסול' שהוא פסול, אבל אינו מטמא אחרים).

שמן בתחילה

זֶה טְמָא - הנר שנטמא מטמא מת, הוא ראשון, והרי הוא קרוי 'טמא' שהוא מטמא אחרים (ועושה אותם שני)

שמן בהמשך

אָף אָנוּ מוֹדִים בְּתְרוּמָה שְׁנֵטְמָאת בְּוֹלֵד הַטּוּמָאָה [כלומר בשני לטומאה, והרי היא שלישי], שְׁשׁוּרְפִין אוֹתָהּ עִם הַתְּרוּמָה שְׁנֵטְמָאת בְּאֵב הַטּוּמָאָה [והרי היא ראשון], כיון שזה פסול וזה טמא.

אָבֵל הֵיאָף נִשְׂרַף הַתְּלוּיָהּ [תרומה שהיא ספק טמאה ספק טהורה], עִם הַטְּמָאָה, שְׁמָא יָבֵא אֵלֶיהָ לְאַחַר זְמַן, וַיִּטְהַרְנָהּ, שִׂיאֲמַר טְהוּרָה הִי, וְנִמְצָא לְמַפְרַע שְׁטִימָאֲנוּ תְרוּמָה טְהוּרָה בִּידֵים, וְכֵן שָׂאִין לָנוּ מִקּוּר לְהִתִּיר לְשֵׁרֹף תְרוּמָה שֶׁהִיא וְדַאי טְהוּרָה עִם תְרוּמָה טְמָאָה. [עמוד ב]

רבי יוסי מסיים את הברייתא בראיה שאין שורפים תרומה טהורה עם טמאה, ממה שנחלקו בית שמאי ובית הלל בדין: הַפִּיגוּל, וְהַנּוֹתֵר [שהם מטמאים מדרבנן את הידים של הנוגע בהם], וְהַטְּמָא - בשר קודש שנטמא, אף ששלשתם טמאים, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין

נְשָׂרְפִין פְּאָחַת - אין שורפין אותם יחד, כיון שהפיגול והנותר טמאים רק מדרבנן, והבשר הטמא - טמא מהתורה.

ובית הלל אומרים: הרי הם נְשָׂרְפִין פְּאָחַת, כיון ששלשתם אסורים מהתורה, וכן שלשתם טמאים (ה'טמא' מהתורה, וה'פיגול' וה'נותר' מדרבנן). [ומכאן לומד רבי יוסי שרק בזה מותר לשורפם יחד, אבל תרומה טהורה, שאין עליה כלל טומאה, אסור לשורפה עם תרומה טהורה].

לאחר שרבה הביא את כל הברייתא, הוא מבאר את הקושיא ממנה על ביאור ב': **וְאִי סְלִקָא דְעֵתְךָ** - ואם עולה על דעתך לבאר את דבריו של **רבי מאיר** שמה שאמר שמותר לשרוף תרומה טמאה עם טהורה, **מְדַבְּרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ קָאָמְר**, שכשם שרבי יהושע התיר לטמאות תרומה שהולכת לאיבוד, כך מותר לטמא תרומה בערב פסח שסופה לאיבוד, אם כן: **אֲמַאי מְהֵדֵר לֵיה** - למה עונה לו **רבי יוסי** שאין ראייה לדבריו **מְדַבְּרֵי חֲנִינָא סְגֵן הַכֹּהֲנִים**, הרי רבי מאיר לא למד את דבריו כלל מדברי רבי חנינא.

תשובה: רבי יוסי סבר שרבי מאיר למד זאת מדברי רבי חנינא, ולכן הקשה לרבי מאיר שמדברי רבי חנינא אין ראייה

אָמַר לֵיה רַב נַחֲמָן לְרַבָּא: רבי יוסי לאו אֲדַעְתִּיהּ - רבי יוסי לא הבין כראוי את טעמו של רבי מאיר, דהוא סבר רבי מאיר מְדַבְּרֵי חֲנִינָא סְגֵן הַכֹּהֲנִים קָאָמַר לֵיה, ולכן הקשה רבי יוסי שאין ראייה מדברי רבי חנינא לדברי רבי מאיר (שמותר לשרוף תרומה טמאה עם טהורה).

וְאָמַר לֵיה רַבִּי מַאִיר: אָנָּא מְדַבְּרֵי יְהוֹשֻׁעַ קָאָמְנָא - אני אמרתי את דברי על פי דברי רבי יהושע, ולא מדברי רבי חנינא.

וְאָמַר לֵיה רַבִּי יוֹסִי: וְאֶפְּלִלוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נְמִי אֵינָהּ הִיא הַמְּדָה - גם לפי ביאורך שלמדת את דבריך מרבי יהושע, גם קשה על כך, שאין ראייה מדבריו לדברי רבי מאיר, דְּהָא מוֹדָה רַבִּי אֲלֵיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּשֵׁרִיפַת תְּרוּמָה טַמְאָה וְטַהוּרָה, שְׁשׁוּרְפָה זֶה בְּפָנֵי עֲצָמָה זֶה בְּפָנֵי עֲצָמָה.

בירוד: מה טעמו של רבי יוסי שאין ללמוד היתר זה לטמאות תרומה טהורה בערב פסח מהיתרו של רבי יהושע לטמאות תרומה שהולכת לאיבוד

שואלת הגמרא וְאֲמַאי [ולמה סובר רבי יוסי] אֵינָהּ הִיא הַמְּדָה - שאי אפשר ללמוד את דברי רבי מאיר ממה שהתיר רבי יהושע לטמאות תרומה שהולכת לאיבוד, והרי מְדָה וּמְדָה הִיא - מדה נכונה היא ללומדם זה מזה, שהרי כשם שמותר לטמאות תרומת חבית שנשפכת ואי אפשר להצילה (כיון שסופה לאיבוד), כך יש להתיר לשרוף תרומה בערב פסח (כיון שסופה לאיבוד).

ביאור: רבי יוסי סובר שרבי יהושע התיר רק שם לטמאות את התרומה, כדי שהיא לא תשפך לחולין שבגנת התחתונה, ויהיה בזה הפסד החולין

עונה הגמרא: **שְׂאֵנֵי הָתָם** - שונה שם, מה שהתיר רבי יהושע לטמאות את התרומה, שהוא מפני דְּאִיכָא שֵׁשׁ שֵׁם הַפֶּסֶד חוּלִין, שאם לא יקבל את התרומה בכלים, היא תתערב עם החולין ותאסור את החולין.

אבל כאן שאין הפסד בדבר לשרוף תרומה זו לחוד ותרומה זו לחוד, סובר רבי יוסי שלא התירו לשורפם יחד.

מִתְקִיף לֵה רַב יְרֵמְיָהּ, מִתְנִיתִין נְמִי אִיכָא הַפֶּסֶד דְּעֵצִים - גם במשנתנו יש הפסד לשרוף כל תרומה בנפרד, שהרי צריך להסיק לכך שתי מדורות, ונמצא שיש בזה הפסד עצים.

אָמַר לֵיה הֵהוּא סָבָא: לְהַפְסֵד מְרוּבָה חֲשָׁשׁוּ, לְהַפְסֵד מוּעָט לֹא חֲשָׁשׁוּ, ומשום הפסד עצים לא התירו לטמאות תרומה.

ביאור ג' (רבי יוחנן): רבי מאיר למד היתר לשרוף חמץ בשעה שישית שאסור רק מדרבנן, עם מאכל שטמא מהתורה - מדברי רבי חנינא, שהתיר לשרוף בשר שהוא טמא רק מדרבנן עם מאכל שטמא מהתורה [אבל בשעה שביעית שהחמץ אסור מהתורה, מותר לכולי עלמא לשרופו עם מאכל שטמא מהתורה]

אָמַר רַבִּי אֲסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִחְלֻקַּת רַבִּי מֵאִיר וּרְבִי יוֹסִי אִם מוֹתֵר לְשֵׁרוֹף תְּרוּמָה טְמֵאָה עִם טְהוּרָה, אִינְה אֵלָא בְּשֵׁשׁ - בְּשֵׁעָה שִׁישִׁית, שְׁעֵדִין אִינוּ חַיִּיב לְבַעַר אֶת הַחֲמֵץ מֵהַתּוֹרָה אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן, אָבָל בְּשֵׁבַע - מִתְחִילֵת שְׁעָה שְׁבִיעִית שֶׁהַחֲמֵץ כָּבֵר אֲסוּר מֵהַתּוֹרָה, דְּכָרִי הַפֶּלַ שׁוֹרְפִין אוֹתָהּ יַחַד עִם תְּרוּמָה טְמֵאָה, כִּיּוֹן שֶׁמֵהַתּוֹרָה הִיא חַיִּיבֵת בְּבִיעוּר וְאִינְה רְאוּיָהּ, הִרִי הִיא כְּתוּמָה שֶׁהִיא טְמֵאָה מֵהַתּוֹרָה שְׁמוֹתֵר לְהוֹסִיף לָהּ טוּמָאָה.

אָמַר לֵיה רַבִּי זִירָא לְרַבִּי אֲסִי: יְנִמָּא - הָאֵם נֹאמַר לְפִי בִּיאוּר זֶה: קָסְבַּר רַבִּי יוֹחָנָן מִתְנִיתִין - שְׂרַבִּי יוֹחַנָן סוֹבֵר שְׂרַבִּי חֲנִינָא בְּמִשְׁנַתֵּינוּ דִּיבַר עַל שְׂרִיפַת בֶּשֶׂר שֶׁנִּטְמָא בְּאֵב הַטּוּמְאָה דְּאוּרִינְתָא [שֶׁהַבֶּשֶׂר הוּא רֹאשׁוֹן], וְיֹלֵד הַטּוּמְאָה דְּרַבְּנָן - עִם בֶּשֶׂר שֶׁנִּטְמָא בּוֹלֵד וּבּוֹלֵד הַטּוּמְאָה דְּרַבְּנָן [שֶׁהַבֶּשֶׂר הוּא שְׁלִישִׁי מִדְּרַבְּנָן],

וְיִמָּא - וְמָה כּוֹונֵת רַבִּי מֵאִיר בְּמָה שֶׁאִמַּר 'מִדְּכָרִיָּהֶם לְמַדְנֹו',

מִדְּכָרִי רַבִּי חֲנִינָא סָגַן הַכֹּהֲנִים - שֶׁכֶּשֶׁם שֶׁהִתִּיר רַבִּי חֲנִינָא לְשֵׁרוֹף דְּבַר שְׁטוּמְאָתוֹ מֵהַתּוֹרָה עִם דְּבַר שְׁטוּמְאָתוֹ מִדְּרַבְּנָן, כֵּךְ מוֹתֵר לְשֵׁרֵף תְּרוּמַת חֲמֵץ בְּשֵׁעָה שִׁישִׁית שֶׁאִסוּרוֹ מִדְּרַבְּנָן עִם חֲמֵץ שְׁטוּמְאָתוֹ מֵהַתּוֹרָה

[ולפי זה טעם זה ההיתר הוא מפני שבשעה שישית החמץ אסור, ונמצא שיש איסור דרבנן על התרומה. נמצא שרק בשעה שישית יש היתר זה, ולא בשעה רביעית או חמישית שהחמץ עדיין אינו אסור מדרבנן, ולביאור זה אין לומדים היתר ממה שרבי יהושע התיר לטמאות תרומה שהולכת לאיבוד (ששם ההיתר הוא מפני שיש הפסד עצים)].

או שנאמר שרבי מאיר למד זאת מדברי רבי יהושע שהתיר לטמאות תרומה שסופה לאיבוד, ולפי זה היתר זה הוא אפילו בשעה רביעית או חמישית מפני שסוף החמץ לאיבוד. [ומה שאמר רבי יוחנן שעה שישית הוא רק בגלל שכך הרגילות שאז שורפים את החמץ].

אָמַר לֵיה רַב אֲסִי: אִין - כֵּן, אַכֵּן דִּין זֶה נִלְמַד מִדְּכָרִי רַבִּי חֲנִינָא שֶׁהִתִּיר לְטְמֵאוֹת בֶּשֶׂר שֶׁכָּבֵר טְמָא מִרַבְּנָן בְּטוּמְאָה מֵהַתּוֹרָה, וְכַמְבּוֹאֵר, וְלִפִּי זֶה הִיתֵר זֶה נֹאמַר דּוֹקָא בְּשֵׁעָה שִׁישִׁית שִׁישׁ אִסוּר דְּרַבְּנָן עַל הַחֲמֵץ, וְלֹא קוּדְם לַכֵּן.

מאמר נוסף שמבואר בו כביאור זה

איתמר נמי, אמר רבי יוחנן, מתניתין באב הטומאה דאורייתא, וילד הטומאה דרבנן,
 ומאי מדבריהם, מדברי רבי חנינא סגן הכהנים,
 ומחלוקת בשש, אבל בשבע דברי הכל שורפין.

הצעת ראייה א' שבשבע [שיש על החמץ 'איסור' תורה] לכולי עלמא (גם לרבי יוסי) מותר לטמאותו, ממה שבית הלל מתירים לשרוף פיגול נותר וטמא יחד כיון שכולם 'אסורים' מהתורה

לימא מסייע ליה [שרבי יוסי מודה שבשעה שביעית מותר לשרוף תרומת חמץ טמאה עם טהורה, כיון שיש עליה איסור תורה, ואף שאינה טמאה], שכך שנינו: הפיגול והנותר והטמא, בית שמאי אומרים: אין נשרפין פאחת. ובית הלל אומרים: נשרפין פאחת, ולעיל שנינו שרבי יוסי אומר שטעמם של בית הלל שמתירים לשרוף יחד אף שהפיגול והנותר אינם טמאים מהתורה, מפני שכל שלשה אלו אסורים מהתורה,

וממילא יש להוכיח מכאן שחמץ בשעה שביעית כיון שהוא אסור מהתורה (אף שאין עליו טומאה) מותר לשרפו עם תרומה טמאה.

דחיית הראייה: פיגול נותר וטמא יש להם טומאה מדרבנן, ואין להוכיח לתרומה בערב פסח שאין לה טומאה מהתורה

הגמרא דוחה את הראייה, אפשר לומר שאפילו בשבע רבי יוסי חולק, ואוסר לשרוף תרומה טמאה עם תרומה טהורה, ואינו דומה למה שמותר לשרוף פיגול נותר וטמא יחד, שהרי שאני התם שונה שם בפיגול נותר וטמא, דאית להו - שיש להם טומאה מדרבנן, דתנן, הפיגול והנותר מטמאין את הידים, וכיון שיש עליהם שם טומאה עכ"פ מדרבנן, מותר לשרוף יחד, ואין ראייה מכך להתיר לשרוף תרומה טהורה (שאין עליה כלל שם טומאה אפילו מדרבנן)

הצעת ראייה ב' שבשבע [שיש על החמץ 'איסור' תורה] לכולי עלמא (גם לרבי יוסי) מותר לטמאותו, ממה שרבי יוסי מתיר לשרוף פת טהורה שעפשה עם פת טמאה

לימא מסייע ליה [שרבי יוסי מודה שבשעה שביעית מותר לשרוף תרומת חמץ טמאה עם טהורה], הפת שעפשה, ונפסלה מלאכול לאדם, והכלב יכול לאכלה, מטמאה טומאת אוכלין בכביצה - אם יש בה שיעור כביצה, הואיל והפת היתה ראויה מתחילה לאדם יש לה תורת טמאה, ואין טומאתה עולה ומתבטלת ממנה עד שתפסל מאכילת כלב.

ונשרפת עם הטמאה בפסח - ומותר לשרופה עם פת טמאה בערב פסח, ואפילו אם היא תרומה טהורה,

וברייתא זו ודאי רבי יוסי היא, שהרי לרבי מאיר מותר לשרוף אפילו תרומת חמץ טהורה שראויה לאכילה עם תרומה טמאה. ומבואר שרבי יוסי מודה שמותר לטמאות תרומה שאינה ראויה לאכילה, ויש להוכיח מכאן שרבי יוסי מותר לטמאות חמץ בשעה שביעית שאינה ראויה לאכילה מחמת איסור חמץ.

דחיית הראיה: פת שעפישה היא כעפר בעלמא, ואין להוכיח מכך לפת בשעה שביעית שהיא ראויה לאכילה [אלא שיש עליה איסור]

דוחה הגמרא: **שְׁאֵנֵי הָתָם** - שונה שם בפת שעפישה, **דְּעַפְרָא בְּעֵלְמָא הוּא** - שהוא עפר בעלמא, ואינו כלל בגדר מאכל שהרי אינו ראויה למאכל, ולכן מותר לשורפה עם טמאה, שאין איסור לטמאות 'עפר', ואין להוכיח מכאן לחמץ מתחילת שעה שביעית שהוא ראוי לאכילה (אלא שיש עליו איסור).

שאלה א' על ביאורו של רבי יוחנן: אם המקור של רבי מאיר מרבי חנינא סגן הכהנים [ולא מדברי רבי יהושע], מדוע רבי יוסי שחולק על רבי מאיר סותר את דבריו בטענה שאין ראה לדבריו משיטת רבי יהושע

שואלת הגמרא: **אֵי הָכֵי** - אם כן שרבי מאיר לומד את דבריו משיטת רבי חנינא, ולא מדברי רבי יהושע, **מֵאֵי מוֹדָה** - מדוע רבי יוסי שחולק על דבריו בא לסתור את דברי רבי מאיר מדברי רבי אליעזר ורבי יהושע, שאומר: 'ומודה רבי אליעזר ורבי יהושע ששורפין זו לעצמה וזו לעצמה'.

תשובה: רבי יוסי דוחה את דברי רבי מאיר שאין הוכחה לדבריו מדברי רבי חנינא, ועוד מוסיף ואומר: שאפילו רבי יהושע שמיקל בחבית שנשברה שיכול לטמאות את התרומה, אינו מיקל כשריפת תרומה טמאה עם טהורה

עונה הגמרא: **הָכֵי קְאָמְר לִיה רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי מְאִיר**, מה שאתה לומד להוכיח כשיטתך מדברי רבי חנינא סגן הכהנים, אינה מן המדה, כפי שהגמרא תבאר בהמשך מדוע לשיטתו אין ראה מדברי רבי חנינא,

ועוד אמר רבי יוסי לרבי מאיר: **אֶפִּילוּ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּמִיקֵּל וּמְתִיר לְטַמְאוֹת תְּרוּמָה בְּחִבִּית שֶׁנִּשְׁבְּרָה**, היינו משום הפסד החולין (שהתרומה לא תשפך לתוך החולין ותאסור אותו), אבל בשריפת תרומת חמץ בנפרד (בלא תרומה טמאה) אין הפסד, וממילא אין להתיר לשרוף תרומה טמאה עם טהורה, ואם נאמר שרבי יהושע מיקל בזה, **כִּי מִיקֵּל בְּתַלְוִיָּה וְטַמְאָה** - מה שהוא מיקל היינו רק בשריפת תרומת חמץ שיש עליה ספק עם תרומת חמץ שהיא ודאי טמאה, כמו שרבי יהושע סובר שחבית שנולד לה ספק טמאה מותר לגרום לה טמאה (שלעיל שנינו שמותר לגרום טמאה לחבית שהיא ספק טמאה, והוא הדין שמותר לטמאותה ממש), **אֲבָל בְּטַהוֹרָה וְטַמְאָה לָא** מצאנו להקל לטמאות תרומת חמץ שהיא טהורה ממש.

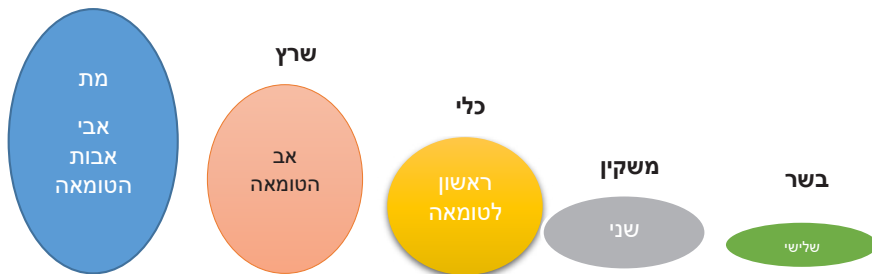
שאלה ב' על ביאורו של רבי יוחנן: אם המקור של רבי מאיר מרבי חנינא סגן הכהנים [ולא מדברי רבי יהושע], מדוע סובר רבי יוסי שאין ראה מדברי רבי חנינא

שואלת הגמרא: **אֵי הָכֵי** - אם כך הוא ביאור המשנה שרבי מאיר לומד את דבריו משיטת רבי חנינא, **אֲמַאי אֵינָהּ הִיא הַמְּדָה** - למה אומר רבי יוסי שאינו מן המדה, והרי: **מְדָה וּמְדָה הִיא**, שהרי בדברי רבי יוסי מבואר שאין הבדל בין איסור לטמאה, שהרי אתה אומר שרבי יוסי מודה שבשעה השביעית מותר לשרוף את התרומה הטהורה עם הטמאה, כיון

שיש עליה איסור דאורייתא, ואין הבדל בין איסור לטומאה, וכיון שכך יש לומר שכמו שרבי חנינא התיר לשרוף בשר שהוא טמא מדרבנן עם בשר שהוא טמא מהתורה, כך יש להתיר לשרוף תרומת חמץ בשעה השישית שיש עליה איסור דרבנן, עם בשר שיש עליו טומאה מהתורה.

תשובה: רבי חנינא דיבר על אופן שלדעת רבי מאיר הוא טומאה דרבנן, ולכן סובר רבי חנינא שיש מכך ראייה להתיר לטמא חמץ בשעה השישית שהוא אסור מדרבנן. אבל רבי יוסי סובר שהאופן שרבי חנינא דיבר הוא טומאה איסור דאורייתא, וממילא אין ראייה מרבי חנינא להתיר לטמא חמץ בשעה השישית שהוא אסור מדרבנן

אמר רבי ירמיה: הָכָא - כאן, מה שהתיר רבי חנינא לשרוף בשר שנטמא בוולד הטומאה עם בשר שנטמא מאב הטומאה, מדובר בְּבֶשֶׂר שֶׁנִּטְמָא בְּמִשְׁקִין שֶׁנִּטְמָאוּ [מכלי שנטמאו]¹ מִחֵמַת שָׂרִץ.

ואזדא רבי מאיר לטעמיה - ורבי מאיר שלמד מדברי רבי חנינא שמותר לטמא חמץ בשעה שישית שאיסורה מדרבנן הולך לשיטתו, **ורבי יוסי לטעמיה** - ורבי יוסי שסובר שאין ראייה מדברי רבי חנינא הולך לשיטתו,

והגמרא מבארת דבריה: **רבי מאיר לטעמיה** [לשיטתו], **דאמר טומאת משקין לטמא אחרים** - מה שמשקים מטמאים אחרים הוא דין **דרבנן**, שמהתורה משקים אינם מטמאים כלל, ממילא מהתורה הבשר טהור, וכיון שרבי חנינא התיר לשרוף בשר זה עם בשר שנטמא מאב הטומאה שהוא טמא מהתורה, מוכח שרבי חנינא מתיר לשרוף בשר שטומאתו רק מדרבנן עם בשר שטמא מהתורה. ומכאן למד רבי מאיר שיש להוכיח שמותר לשרוף תרומת חמץ בשעה שישית שאיסורה מדרבנן עם דבר טמא.

ורבי יוסי לטעמיה [לשיטתו], **דאמר טומאת משקין לטמא אחרים** - מה שמשקים מטמאים אחרים הוא דין **דאורייתא**, ממילא מהתורה בשר זה טמא, ורק לכן התיר רבי חנינא לשרוף בשר זה (שהוא בדרגת שלישי, עם בשר אחר שהוא ראשון, ואף שמעלה את דרגת טומאתו לשני), כיון שהוא כבר טמא מדאורייתא. ואין ללמוד מכאן להתיר לשרוף חמץ בשעה שישית שאיסורו מדרבנן, עם דבר שטמא מהתורה.

1. רש"י מבאר שהגמרא ודאי מתכוונת שהבשר הוא שלישי, (שהוא נטמא ממשקין שנטמאו מכלי) שאם לא כן, נמצא שהבשר היה שני, ובשריפתו עם בשר שהוא ראשון שוב נהיה שני, אלא שהגמרא לא אומרת זאת, והיא סומכת על כך שכבר לעיל הגמרא ביארה שמה שהמשנה אומרת בשר שנטמא מוולד, הכוונה לוולד וולד.

הגמרא מביאה את הברייתא בה נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי אם משקין מטמאים אחרים מהתורה או לא

דְּתַנְיָא, (דף טו) **סֵפֶק מְשַׁקֵּין לִטְמָא** - משקה שנולד בו ספק אם נטמא, כגון שטמא פשט רגלו ליד משקין טהורים, ספק נגע ספק לא נגע, **טְמָא** מן הספק, כיון שמה שמשקים נטמאים הוא מהתורה, והרי זה ספק דאורייתא לחומרא.

אבל ספק משקה **לְטְמָא אֲחֵרִים** - ספק אם דבר אחר נטמא ממשקה, כגון שזרק מקל שיש עליו משקין טמאין, לבין ככרות טהורים, ויש ספק אם המשקים נגעו בככרות, **טְהוּר** - הככרות טהורים, כיון שמה שמשקים מטמאים דברים אחרים הוא מדרבנן, וספק דרבנן לקולא, **דְּבַרֵי רַבִּי מְאִיר**, **וְכֵן הִיָּה רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר כְּדַבְּרֵיו**.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְכָל טְמָא - בספק אם דבר אחר נטמא ממשקה, בין אם הספק הוא על כלי בין אם הספק הוא על אוכל, הרי זה טמא, כיון שמשקים מטמאים מהתורה בין אוכל בין כלי, והרי זה ספק טומאה דאורייתא שברשות היחיד הוא טמא.

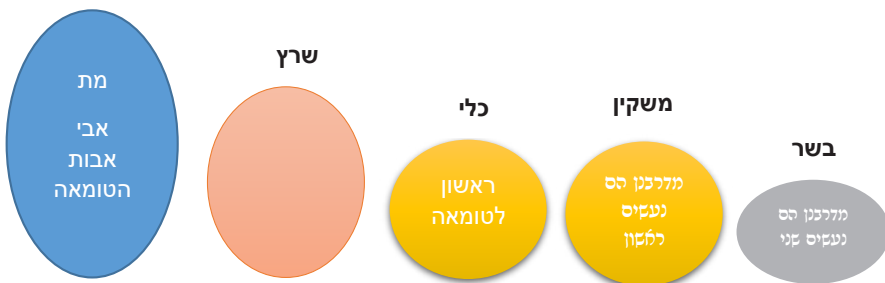
רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: לְאוֹכְלֵין טְמָאִין - בספק אם משקים נגעו באוכל, הרי זה טמא, **לְכָלִים טְהוּרִין** - ובספק אם משקים נגעו בכלים, הרי זה טהור, שמשקים מטמאים אוכל מהתורה, ומשקים מטמאים כלי מדרבנן.

הרי מבואר בברייתא זו שלרבי מאיר משקים מטמאים אוכל רק מדרבנן. ולרבי יוסי משקים מטמאים אוכל מהתורה.

תוספת ביאור:

רש"י מקשה על ביאור זה, הרי משקין שנטמאים מראשון או שני נעשים מדרבנן ראשון, ואם כן הבשר שנטמא מהם הוא שני מדרבנן,

וכאשר שורפים בשר זה שהוא שני מדרבנן - עם בשר שהוא ראשון מהתורה, הרי הוא שוב נעשה שני רק מדרבנן, שהרי מהתורה 'אין אוכל מטמא אוכל', ואיזה תוספת טומאה יש כאן.

מתרץ רש"י שרבי ירמיה שאמר תירוץ זה סובר שאוכל מטמא אוכל מהתורה, וממילא יש כאן תוספת טומאה, שבשר זה שהיה רק שני מדרבנן, (כי משקים מטמאים רק מדרבנן),

נעשה כעת (בשריפתו עם בשר שהוא ראשון לטומאה) שני מהתורה (כי אוכל מטמא אוכל מהתורה).

הרי שמותר לשרוף בשר שהוא טמא מדרבנן וטהור מהתורה (כי הבשר היה רק שני מדרבנן, ומהתורה אין הבשר נטמא כלל, שמשקים אינם מטמאים מהתורה) ולעשותו טמא מהתורה (שאוכל מטמא אוכל מהתורה), ומזה למד רבי מאיר להתיר לשרוף תרומת חמץ בשעה שישית שהיא אסורה מדרבנן ומותרת מהתורה, עם תרומה טמאה, ולעשותה טמאה מהתורה.

אבל רבי יוסי סובר שמשקים מטמאים מהתורה, וממילא בשר זה היה מהתורה שלישי (כי מהתורה המשקין נעשים שניים, והבשר שלישי, ומדרבנן הוא שני, כי רבנן אמרו שמשקין נעשין ראשון), ורק בגלל שהוא טמא מהתורה, מותר לטמאותו ולעשותו שני מדרבנן, ואין ללמוד מכאן שמותר לטמא תרומה האסורה מדרבנן בלבד.

יום שני כא כסלו תשפ"א

פסחים דף טז

ספק משקין ליטמא טמא לטמא אחרים טהור דברי רבי מאיר וכן היה רבי אלעזר אומר כדבריו רבי יהודה אומר לכל טמא רבי יוסי ורבי שמעון אומרים לאוכלין טמאין לכלים טהורין [התבאר בדף הקודם].

שאלה: וכי רבי אלעזר סובר שמשקים מקבלים טומאה מהתורה, הרי שנינו בשמו שמשקים שבבית המקדש אינם טמאים, הרי מוכח שטומאת משקים דרבנן [ולכן שייך לומר שבמקדש אינם טמאים, ששם לא גזרו]

בברייתא שהובאה לעיל אמר רבי מאיר שמשקים נטמאים מהתורה, אבל אינם מטמאים אחרים אלא מדרבנן, והברייתא מסיימת ואומרת 'וכן היה אומר רבי אלעזר כדבריו.

שואלת על כך הגמרא: וסבר רבי אלעזר משקין אית להו טומאה בעולם - וכי רבי אלעזר סובר שמשקים יש להם טומאה מדאורייתא,

והתניא, רבי אלעזר אומר אין טומאה למשקין מן התורה כל עיקר, אלא הם לא נטמאים ולא מטמאים.

תדע שאין להם טומאה מן התורה כל עיקר,

שהרי העיד (יוסף) בן יועזר איש צרידה על מין חגב שנקרא 'איל קמצא' דכן - שהוא טהור וכשר לאכילה,

ועל משקין בית מטבחיא - ועל המשקים של בית המטבחים שבבית המקדש, (שהיה מקום בבת המקדש בו היו מפשיטים ומנתחים את הקרבנות, ודם הקרבנות והמים שמדיחים בהם את הקרבנות הנמצאים שם או בכל מקום בעזרה), שהם דכן - טהורים, ואינן מקבלים טומאה.

ומכך שמשקין לא נטמאים בבית המקדש, מוכח שכל טומאת משקין היא גזירת חכמים, (ובמקדש לא גזרו כדי שלא יהיה 'הפסד קדשים'), שהרי אם טומאת משקים היא מהתורה איך טיהרום חכמים בבית המקדש.

ביאור השאלה: שאלה זו אינה קשה על דעת רב שסובר שמשקים שבעזרה אינם טמאים ואינם מטמאים [אבל לדעת שמואל שמשקים שבעזרה טמאים ואינם מטמאים, אין זה קשה]

הגמרא מוסיפה בביאור השאלה: הניחא לשמואל דאמר [שאלה זו אינה קשה אלא 'נוחה ומבוארת' לפי דעת שמואל שסובר שמה שאמר יוסף בן יועזר שהמשקים שבבית המקדש] דכן - טהורים, היינו: טהורים מלטמא טומאת אחרים - שאינם מטמאים אחרים, אכל טומאת עצמן יש להן - שהם עצמם מקבלים טומאה, לפי זה שפיר - טובים ומיושבים דברי רבי אלעזר, שמה שאמר 'אין טומאה למשקים כל עיקר' - היינו שאין המשקים מטמאים אחרים, אבל הם עצמם מקבלים טומאה.

(ואם כן אין סתירה בדברי רבי אלעזר - שגם בברייתא זו, וגם בברייתא שהובאה לעיל הוא אומר שמשקים מקבלים טומאה מהתורה אבל אינם מטמאים אחרים מהתורה).

אָלָא לְרַב דְּאָמַר שכוונת יוסף בן יועזר לומר שמשקין שבבית המקדש: **דְּכֵן מְמַשׁ** - טהורים ממש ואפילו הם עצמם לא מקבלים טומאה, ולפי זה כך הוא גם כוונת רבי אלעזר (שאמר את דבריו עפ"י דברי יוסף בן יועזר), שמשקין אין להם טומאה כלל, אם כן **מַאי אֵיכָא לְמִימַר** - מה יש לומר, הרי מאמר זה של רבי אלעזר, סותר את מה שהובא משמו בברייתא הקודמת שהמשקים מקבלים טומאה מהתורה.

תשובה: מה ששנינו לעיל שרבי אלעזר סובר כדבריו, היינו כדברי רבי מאיר רק כמה שסובר שמשקים אינם מטמאים אחרים, ולא כמה שאמר שהמשקים עצמם מקבלים טומאה מהתורה

עונה הגמרא: **אָמַר רַב נְחֻמָּן בְּרִי יִצְחָק**: מה ששנינו לעיל, 'וכן היה רבי אלעזר אומר כדבריו', אין זה הולך על כל דברי רבי מאיר בברייתא, אלא **אֶחָדָא** - על דין אחד שאמר רבי מאיר, שמשקים מטמאים אחרים רק מדרבנן, אבל לגבי הנידון אם המשקים עצמם מקבלים טומאה מהתורה - רבי אלעזר אינו סובר כרבי מאיר, שהם נטמאים מהתורה, אלא הוא סובר שהם מקבלים טומאה מדרבנן.

שואלת הגמרא: **וְהָא כְּדִבְרֵי קְאָמַר** - והרי הברייתא אומרת שרבי אלעזר אומר 'כדבריו', ומשמע **דְּנִפְיֵשׁ** - שהם מרובים, כלומר שרבי אלעזר סובר בכמה דברים כרבי מאיר, גם לגבי הנידון אם משקים נטמאים וגם לגבי הנידון אם הם טמאים.

וְעוּד, וְהָא וְכֵן קֵתְנֵי - והרי הברייתא אומרת 'וכן היה רבי אלעזר אומר', ומשמע שהוא סובר כמוהו ממש.

הגמרא לא עונה על שאלה זו, ואומרת שאכן **קְשִׁיָא** - שאלה זו קשה.

דעת יוסף בן יועזר (דעה א') שאין טומאה במשקים בבית המקדש, הגמרא מביאה מחלוקת רב ושמואל כביאור דבריו

גוּפָא, רַב אָמַר בביאור עדותו של יוסף בן יועזר, שהמשקים בבית המטבחים שבעזרה **דְּכֵן מְמַשׁ** - טהורים ממש, שאינם נטמאים, ואינם מטמאים.

ושמואל אמר בביאור עדותו של יוסף בן יועזר, שהמשקים בבית המטבחים שבעזרה **דְּכֵן מְלִטְמָא טוּמְאָת אַחֲרִים** - טהורים רק שהם לא מטמאים אחרים, **אָבַל טוּמְאָת עֲצָמֵן יֵשׁ לְהֵן** - אבל המשקין עצמם מקבלים טומאה.

דעת רב: משקים מקבלים טומאה רק מדרבנן, ובמשקי בית מטבחים לא גזרו שיקבלו טומאה

רב אָמַר: דְּכֵן - טהורים ממש,

קְסָבַר טוּמְאָת מְשָׁקִין - מה שמשקים מקבלים טומאה הוא **דְּרַבְנָן**,

וְכִי גִזְרוּ רַבְנָן שמשקים מקבלים טומאה, **בְּמִשְׁקֵין דְּעֵלְמָא** - בסתם משקים גזרו זאת, כלומר במשקים שנטמאים מחוץ לבית המקדש, **וּבְמִשְׁקֵין בֵּית מְטַבְחֵיָא לָא גִזְרוּ** - ובמשקין שנטמאים בבית המטבחים במקדש לא גזרו.

דעת שמואל: משקים מקבלים טומאה מהתורה. ומה שהם מטמאים אחרים הוא מדרבנן, ובמשקי בית מטבחיא לא גזרו שיטמאו אחרים

ושמואל אָמַר: דָּכַן - טהורים מְלֻטְמָא טומאת אחרים, אָבַל טומאת עֶצְמָן יש לָהֶן, קָסְבַּר טומאת מְשָׁקִין עֶצְמָן דְּאוֹרְיִיתָא - מה שמשקים עמם מטמאים הוא מהתורה. לְטַמְּא אַחֲרֵיהֶם דְּרַבְּנָן - מה שמשקים מטמאים אחרים הוא דרבנן.

וְכִי גִזְרוּ רַבְּנָן שִׁמְשָׁקִים מִטְּמָאִים אַחֲרֵיהֶם, הוּא בְּמִשְׁקֵי דְעֻלְמָא - בסתם משקים שאינם במקדש, אבל בְּמִשְׁקֵי בֵּית מִטְּבַחְיָא לֹא גִזְרוּ.

וְכִי לֹא גִזְרוּ רַבְּנָן לְטַמְּוֵי אַחֲרֵיהֶם - ומה שרבנן לא גזרו, הוא רק שאינם מטמאים אחרים, אָבַל טומאת עֶצְמָן יש לָהֶן, שהרי מהתורה יש להם טומאה, וחכמים לא יכולים לקחת מהם טומאה שיש עליהם.

שאלה על דעת שמואל: כיון שהמשקים עצמם נטמאים מהתורה הרי הם מטמאים קדשים, שהפסוק אומר 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל'

אָמַר לִיָּה רַב הוֹנָא בַּר חִינְנָא לְבְרִיָּה [לבנו] כִּי עֵיילַתְּ לְקַמְיָה דְּרַב פִּפְא - כאשר תבוא לפני רב פפא, רְמִי לִיָּה - תקשה לו,

מי אָמַר שְׁמוּאֵל דָּכַן מְלֻטְמָא טומאת אחרים, אָבַל טומאת עֶצְמָן יש לָהֶן,

הרי כיון שהמשקים עצמם טמאים מהתורה, אף שאינם מטמאים חולין - מכל מקום הם מטמאים קדשים מהתורה, שהרי: קָרִי כָּאֵן - תקרא את הפסוק 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל', הרי מפורש בפסוק שכל דבר טמא מטמא קדשים, וכיון שהמשקים טמאים - הרי הם מטמאים.

תשובה: גם בקדשים מצאנו שיש דבר (רביעי בקודש) שהוא טמא ואינו מטמא אחרים

אָמַר רַב שִׁישָׁא בְרִיָּה דְרַב אִידִי: מִיָּדִי דְהוּא אַרְבִּיעֵי בְּקֻדְשׁ - מצאנו דבר כזה אף בקדשים שדבר טמא ואינו מטמא, שהרי רביעי בקודש הוא עצמו פסול (כל דבר טמא שאינו מטמא אחרים קרוי פסול) ואינו מטמא אחרים וכן כאן המשקים טמאים ואינם מטמאים.

[ומה שהפסוק אומר 'והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל' - היינו כל דבר שמטמא בכל מקום מטמא גם בקדשים, אבל משקים שאינם מטמאים בכל מקום אינם מטמאים בקדשים].

דחיית התשובה: רביעי בקודש אינו נקרא טמא אלא פסול ולכן אינו מטמא אחרים, אבל משקים טמאים נקראים טמא ומדוע אינם מטמאים קדשים

מִתְקִיף לָהּ רַב אָשִׁי, רְבִיעֵי בְּקֻדְשׁ לֹא אִיקְרִי טַמָּא - רביעי לא נקרא טמא, אלא פסול, (ולומדים זאת להלן מקל וחומר), ולכן אינו מטמא קדשים, שאינו בכלל הפסוק 'והבשר אשר יגע בכל טמא', אבל האי אִיקְרִי טַמָּא - זה, כלומר משקים טמאים, נקראים טמא, ואיך אפשר לומר שאינם מטמאים קדשים.

הגמרא לא עונה על שאלה זו, ואומרת שאכן קָשְׁיָא - שאלה זו קשה.

הצעת ראייה א כשמואל: בפסוק מכואר שמשקה נטמא

תָּא שְׁמַע, נאמר בפסוק 'וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה בְּכָל כְּלֵי יִטְמָא', הרי מפורש בפסוק כדעת שמואל שמשקה מקבל טומאה.

דחיית הראייה: כוונת הפסוק שהמשקה מכשיר לקבל טומאה, ולא שהוא נטמא

הגמרא דוחה את הראייה מהפסוק, אין כוונת הפסוק שהמים נטמאים, אלא מאי 'יטמא' - מה כוונת הפסוק שהמשקה 'יטמא', הַכְשִׁיר - כלומר, מים מכשירים לקבל טומאה,

[וכך אומר הפסוק: כל אשר בתוכו יטמא, מכל האוכל אשר יבא עליו מים, או שיבא עליו כל המשקה אשר ישתה בכל כלי הרי זה הכשר, ויטמא האוכל מחמת אויר כלי חרס טמא].

שאלה: הרי כבר שנינו שמים מכשירים לקבל טומאה

שואלת הגמרא: הַכְשִׁיר מְרִישָׁא דְקָרָא שְׁמַעְתָּ לִּיה - מה שמשקים מכשירים לקבל טומאה, לומדים זאת כבר מהפסוק 'מִכָּל הָאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכַל וְגו' אשר יבוא עליו מים יטמא, ולמה הפסוק חוזר ואומר 'וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא'.

תשובה: הפסוק מחדש שבין מים תלושים ובין מים מחוברים מכשירים לקבל טומאה

עונה הגמרא: תָּד בְּתְלוּשִׁין - פסוק אחד מלמד על מים תלושים שהם מכשירים לקבל טומאה, שהרי הפסוק אומר 'משקה אשר ישתה בכל כלי', ומשקים שהם בכלי הם תלושים (שאוֹבִים מהקרקע),

וְתָד בְּמְחוּבְרִין - ופסוק אחד מלמד על מים מחוברים (מי בור או מעיין) שהם מכשירים לקבל טומאה.

וְצְרִיכֵי - וצריך לימוד בזה גם על מים מחוברים וגם על מים תלושים, דָּאֵי אֲשֶׁמְעִינָן בְּתְלוּשִׁין - שאם הפסוק היה משמיע לנו רק במים תלושים שהם מכשירים לקבל טומאה, הייתי אומר רק תלושים מכשירים מְשׁוּם דְּאֲחֻשְׁבִּינְהוּ - משום שהחשיבו אותם, הואיל ומילא אותם בכלי גילה דעתו שהוא צריך להם, ושהוא מחשיב אותם.

אָבַל מְחוּבְרִין - אבל מים מחוברים שהוא לא עשה פעולה להחשיב אותם, אֵימָא לָא - נאמר שאינם חשובים להכשיר לקבל טומאה.

וְאֵי תָנָא - ואם היה כתוב רק הפסוק שמלמד על מים מְחוּבְרִין שהם מכשירים לקבל טומאה, הייתי אומר שרק הם מכשירים, מְשׁוּם דְּקִימֵי בְּדוּכְתִּינְהוּ חֲשִׁיבֵי - משום שיש להם חשיבות שהרי הם עומדים במקומם, אָבַל תְּלוּשִׁין אֵימָא לָא - אבל מים תלושים הייתי אומר שאין להם חשיבות כיון שאינם במקומם, ושמה אינם מכשירים לקבל טומאה.

צְרִיכֵי - לכן הוצרך הפסוק ללמדנו גם על מים תלושים וגם על מים מחוברים שהם מכשירים לקבל טומאה.

הצעת ראייה ב כדעת שמואל: בפסוק מבוואר שמים מחוברים לא נטמאים, ומשמע שמים אחרים נטמאים

תא שָׁמַע, נאמר בפסוק 'אֶךָ מֵעֵין וְבוֹר מְקוּהָ מִים יִהְיֶה טְהוֹר', הרי מבוואר שהואיל והמים מחוברים אינם טמאים, ומשמע שמים תלושים נטמאים, כדעת שמואל, וקשה על דעת רב.

דחיית הראייה: הפסוק מדבר על מי מעין ומקוה כשרים, ולא על שאר מים שאובים שהם נטמאים

הגמרא דוחה את הראייה מהפסוק, אין כוונת הפסוק שמים מחוברים אינם טמאים, אלא מאי 'יִהְיֶה טְהוֹר', - מה כוונת הפסוק, 'יהיה טהור', שאם אדם טהור טובל במים מחוברים הרי הוא נטהר מְטוּמְאָתוֹ, אבל מים שאובים אינם מטהרים.

שאלה: על המבוואר לעיל שמים תלושים מכשירים לקבל טומאה מהתורה, הרי שנינו שמים שבבית המקדש אינם מכשירים, ומוכח שמה שמים מכשירים הוא מדרבנן (שאם הוא מהתורה, חכמים לא באו לבטל דין תורה)

לעיל אמרה הגמרא שמה שנאמר בפסוק על מים - 'וכל משקה וכו' יטמא', היינו הכשיר, שמים מכשירים לקבל טומאה, שואלת על כך הגמרא: וּתְלוּשִׁין מִי מְכַשְׂרִין - וכי מים תלושים מכשירים לקבל טומאה מהתורה,

וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא: מִשְׁקִין בֵּית מִטְבְּחֵיָא - משקים שבבית המטבחים במקדש, לא דִּיִּין שְׁהֵן דְּכֵן - לא רק שהם טהורים, אֶלָּא שְׁאִין מְכַשְׂרִין, הרי מוכח שמה שמים מכשירים לקבל טומאה הוא מדרבנן, שהרי אם זה מהתורה - אין חכמים מבטלים דין תורה.

הגמרא שואלת רק על מים, ולא על שאר משקים, שמים תלושים אינם חשובים, אבל שאר משקים הם תמיד תלושים, והם חשובים, ומכשירים לקבל טומאה).

תשובה: מה ששנינו שמים של בית המקדש אינם מכשירים לקבל טומאה, היינו דם של קדשים, שדם הוקש למים ורק דם שנשפך כמים מכשיר

עונה הגמרא: תִּיּוֹגְמָא - מה שאמר רבי יוסי ברכי חנינא שמשקי בית המטבחים אינם מכשירים, לא אמר זאת על מים, אלא רק על דם של קדשים,

דְּאֵמַר רַבִּי חֲזִיָא בַר אֲבָא אֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִנֵּין לְדָם קְדָשִׁים שְׁאִינוּ מְכַשְׂרִין, שְׁנֵאֵמַר 'עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמַּיִם', הפסוק מקיש דם לים, ולומדים מכך: דָּם שְׁנֵשְׁפָךְ כַּמַּיִם - דם חולין, שאין ממהירים לקבלו בכלי, מְכַשְׂרִין, שהרי הוא כמו מים, [עמוד ב]

אבל דָּם שְׁאִינוּ נִשְׁפָךְ כַּמַּיִם, אִינוּ מְכַשְׂרִין, ועל כן דם קדשים שהוא מתקבל בכלי, וצריך ממנו למזבח, ואינו נשפך לאיבוד כמים אינו מכשיר.

שאלה: הרי דם התמצית נשפך כמים [שאינו ראוי לזריקה] ואינו מכשיר

מְתַקִּיף לֵה רַב שְׁמוּאֵל בַּר אֲמִי: הָרִי דָם הַתְּמִצִּית - דם שיוצא מהבהמה שלא בקילוח חזק, ואין הנפש יוצאת בו, דְּנִשְׁפָךְ כַּמַּיִם [שאינו ראוי לזריקה, דכתיב 'כי הדם הוא בנפש יכפר' דם שהנפש יוצאה בו מכפר, ושאין הנפש יוצאה בו אינו מכפר], וְאִינוּ מְכַשְׂרִין.

תשובה: דם התמצית אינו מכשיר כיון שאינו קרוי 'דם'

אמר ליה רבי זירא: הנח לדם התמצית, דאפילו בחולין נמי לא מכשיר,

והגמרא מביאה את טעם הדבר: **קבלה מיניה רב שמואל בר אמי - רב שמואל בר אמי קיבל מרבי זירא את טעם הדבר, מדוע דם תמצית אינו מכשיר: דאמר רחמנא 'רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש', דם שהנפש יוצאה בו קרוי 'דם'. דם שאין הנפש יוצאה בו - אינו קרוי 'דם', וכיון שאינו קרוי דם אינו קרוי משקה, ודבר שאינו משקה אינו מכשיר לקבל טומאה [המקור ש'משקה' מכשיר לקבל טומאה (שכתוב 'וכל משקה' וכו'). והמקור ש'דם' קרוי משקה, שכתוב 'ודם חללים ישתה']**.

הצעת ראייה ג כדעת שמואל: בכרייתא מבואר שדם במקדש מקבל טומאה [הרי שמשקים מקבלים טומאה מהתורה]

תא שמע, דם של קרבן שנטמא, וזרקו בשוגג על המזבח, הורצה - עלה הקרבן לבעלים, והם התכפרו, והבשר מותר באכילה, שהציץ מרצה על הטומאה.

אבל אם הכהן זרק את הדם הטמא **במזיד, לא הורצה - לא עלה הקרבן לרצון לעניין אכילתו, שחכמים קנסו את הכהנים שלא יאכלוהו. אבל הבעלים התכפרו בו, (שמהתורה הקרבן עולה לרצון, שהציץ מרצה על הטומאה, ולא קנסו חכמים לומר שהקרבן לא מכפר, ואזי נמצא שבעל הקרבן חוזר ומביא קרבן אחר שכבר התכפר מהתורה, והרי מביא חולין לעזרה).**

והנה מכך שהברייתא אומרת 'דם שנטמא' - מוכח שדם של בית המקדש מקבל טומאה מהתורה, כדעת שמואל שטומאת משקין עצמם הוא דאורייתא, וגם דם במקדש מקבל טומאה. וקשה על דעת רב.

דחיית הראייה: הכרייתא סוברת שדם (ושאר משקים) מקבלים טומאה רק מדרבנן (כמבואר בדברי רב). וגזרו עליהם גם במקדש (שלא כשיטת רבי יוסי בן יעזר שבמקדש לא גזרו) - והוא דעה ב' בדין טומאת משקים במקדש

עונה הגמרא: מה שהברייתא אמרה 'דם שנטמא' אינו מהתורה, אלא **מדרבנן,**

ודלא כרבי יוסי בן יעזר איש צרידה, שהרי רב ביאר את דברי רבי יוסי בן יעזר שמה שמשקים מקבלים טומאה הוא מדרבנן, ובמקדש לא גזרו עליהם. וברייתא זו סוברת שאמנם טומאת משקים היא מדרבנן, אבל גזרו עליהם גם במקדש.

הרי התבארו עד כאן ב' דעות בדין משקים במקדש.

(א) דעת יוסף בן יעזר שאין טומאת משקים במקדש [ובביאור דבריו יש כמה מחלוקות, ועד כאן התבאר בגמרא מחלוקת (1) שנחלקו רב ושמואל בדעתו אם היינו שאינם מטמאים אחרים, או שהם עצמם לא מקבלים טומאה].

(ב) דעת ברייתא זו, שמדרבנן יש טומאה למשקים במקדש.

הצעת ראייה ד: כדעת שמואל שמשקה נטמא, ממה ששנינו 'דם שנטמא'

תא שמע, על מה הציץ מרצה, על הדם, ועל הכֶּשֶׁר, ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד, בין באונס, בין ברצון, בין ביחיד, בין בצבור.

ומכך שהברייתא אומרת 'על הדם', הרי מוכח שדם קדשים מקבל טומאה, וטומאת משקין דאורייתא, ולא רצו רבנן לטהר משקי בית מטבחים, וקשיא לרב:

[הערה: אף ששנינו לעיל שבמזיד לא הורצה, בגמרא להלן נחלקו בזה אמוראים אם במזיד הורצה כשהקדשים נטמאו במזיד. או שבמזיד הורצה כשהזריקה היתה במזיד].

דחיית הראייה: דין זה הוא מדרבנן

עונה הגמרא: מה שהברייתא אמרה 'דם שנטמא' אינו מהתורה, אלא מדרבנן,

וְדָלָא (פְּיוֹסָף) בְּן יוֹעָזָר אִישׁ צְרִידָה, שהרי רב ביאר את דברי רבי יוסי בן יועזר שמה שמשקים מקבלים טומאה הוא מדרבנן, ובמקדש לא גזרו עליהם. וברייתא זו סוברת שאמנם טומאת משקים היא מדרבנן, אבל גזרו עליהם גם במקדש.

הצעת ראייה ה כדעת שמואל שמשקה נטמא מהתורה, ממה שהברייתא אומרת שהציץ מרצה על טומאת הקדשים, ולכאורה מדובר על דם שנטמא

תא שמע נאמר בפסוק: 'וְנִשָּׂא אֶהָרֶן אֶת עֶזְרָת הַקְּדוֹשִׁים', שהציץ מכשיר פסול הקרבן והרי הוא מרצה, ואינו מכפר על עון הכהנים שאכלו אותו, שבפסוק כתוב שהוא מכפר על 'עון הקדשים', ולא כתוב שהוא מכפר על 'עון הכהנים'.

וכי איזה עון הוא נושא - איזה פסול הוא מכשיר,

אם עון פיגול - שעשה את אחד מעבודות הקרבן במחשבה לעשות עבודה אחרת מחוץ למקומו, כגון ששחט את הקרבן וחשב לעשות את הזריקה מחוץ למקדש, הרי כָּבֵר נֶאֱמַר על קרבן שהיה בו מחשבת פיגול: 'לֹא יִרְצָה', (והגמרא בזבחים דורשת שהוא נאמר על חוץ למקומו),

אם עון נותר - שעשה את אחד מעבודות הקרבן במחשבה לעשות עבודה אחרת חוץ לזמנו, כגון ששחט את הקרבן, וחשב לאכלו חוץ לזמנו, הרי כָּבֵר נֶאֱמַר 'לֹא יִחָשֵׁב', (והגמרא בזבחים דורשת שהוא נאמר על חוץ לזמנו),

הרי שהציץ לא מרצה מחשבת חוץ לזמנו או מחשבת חוץ למקומו, שכתוב בהם 'לא ירצה' ו'לא יחשב',

הא - הרי יש לך להבין על כרחך, שאינו נושא - אין הציץ מכפר אלא על עון טומאה.

והטעם שהציץ מרצה על טומאה, ולא על שאר דברים שפוסלים את הקרבן (כגון שהוציא את הבשר מחוץ למקדש), מפני שהותרה מכללה בצבור - שבטומאה יש 'יוצא מהכלל' שהיא הותרה בצבור (שהיא נדחית מפני קרבן צבור), וכיון שמקילים בטומאה לענין זה, מקילים בה גם ביחיד, שבדיעבד הציץ מרבה עליה.

הגמרא מבארת את הראיה מהברייתא לדברי שמואל: **מאי לאו** - וכי אין כוונת הברייתא, שהציץ מרצה על **טומאת דם**, שרק לטומאת דם צריך ריצוי, שהכפרה תלויה בדם, וזריקת הדם מתירה את הקרבן באכילה.

הרי מבואר בברייתא שדם שבבית המקדש מקבל טומאה, הרי שמשקים שבבית המקדש מקבלים טומאה.

דחיית הראיה: לא מדובר על טומאת דם, אלא על טומאת קמצים

אמר רב פפא: לא - לא הברייתא לא מדברת על טומאת דם, אלא על **טומאת קמצים** - שהקטרת הקומץ מתירה את המנחה באכילה, וכל כפרה המנחה תלויה בו, [והוא מאכל ולא משקה, ולכן יש בו טומאה].

הצעת ראייה ו: בחגי מפורש ששמן ויין של המקדש מקבלים טומאה

תא שמע, בפסוק מסופר על חגי הנביא שבדק את הכהנים בתחילת בנין בית שני, לידע אם הם בקיאים בהלכות טומאה, לפי שנשתכחו מהם בגולה, שלא נתעסקו בה בקדשים, וכך אמר להם:

'הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד (תבשיל) ואל היין ואל שמן ואל כל מאכל היקדש, ויענו הכהנים ויאמרו לא (יקדש)', (דף יז)

כלומר: מה הדין אם אדם נושא בכנף בגדו שרץ טמא (אב הטומאה), והשרץ נגע בלחם (ראשון לטומאה), והלחם בתבשיל (שני לטומאה), והתבשיל ביין (שלישי לטומאה), והיין בשמן (רביעי לטומאה), האם השמן [שהוא רביעי בקודש] נטמא. ואמרו הכהנים שאינו נטמא.

ואמר רב לקמן: אישתבש כהני - הכהנים טעו, שטיהרו רביעי בקודש, שהרי בקודש יש גם רביעי.

[הערה: טומאה זו המוזכרת בפסוק, היא מדרבנן, שהרי מהתורה אוכל מטמא משקה (ולא אוכל). ומשקה מטמא אוכל (ולא משקה), וכאן אמרו שהלחם טימא את התבשיל. והיין את השמן, שמדרבנן אוכל מטמא אוכל, ומשקה מטמא משקה].

הרי מפורש בפסוק שיין ושמן, שהם משקים של בית המטבחים, טמאים. וקשה על דעת רב שאמר שהם טהורים.

[הערה: הגמרא לא מתרצת שמה שהפסוק אומר כאן שמשקים מקבלים טומאה הוא מדרבנן, שחכמים גזרו עליהם, (וחגי הנביא שאל אותם גם על גזירות דרבנן, שהרי חגי

הנביא היה מאנשי כנסת הגדולה, ובימיו כבר גזרו גזירה זו, והרי זה דלא כיוסף בן יועזר הסובר שחכמים לא גזרו גזירה זו, שהרי אי אפשר לומר שיוסף בן יועזר חולק על פסוק מפורש שמשקים של בית המקדש מקבלים טומאה].

דחיית הראיה: מה שרב אמר שמשקים של המקדש אינם מקבלים טומאה, היינו משקים של בית המטבחים. וחגי דיבר על משקים של המזבח, שהם מקבלים טומאה מדרבנן

עונה הגמרא: **מִיָּדֵי הוּא טַעְמָא אֶלָּא לְרַב - כלום אתה מקשה אלא לרב,**

רַב מְשַׁקֵּי בֵּית מִטְבְּחֵיָא תְּנִי - רב למד בעדותו של יוסף, 'משקה בית המטבחים', שמה שלא גזרו טומאה, היינו על משקים של בית המטבחים, דם מהקרבנות, ומים שמדיחים בהם את הקרבנות,

אֶבֶל מְשַׁקֵּי בֵּי מִזְבְּחֵיָא - אבל משקים של המזבח, יין (של נסכים) ושמן (של מנחות) שהם משקה המזבח, **מִטְמֵא -** שעליהם גזרו רבנן טומאה,

ולפי זה לא קשה על רב (שדיבר על משקים של בית המטבחים) מהמבואר בנבואת חגי, שחגי הנביא דיבר על משקים של המזבח, שכאמור רבנן גזרו עליהם טומאה.

יום שלישי כב כסלו תשפ"א פסחים דף יז

וְאָמַר רַב אִישְׁתַּבֵּשׁ כְּהֵנִי. מִיָּדֵי הוּא טַעֲמָא אֶלָּא לְרַב רַב מִשְׁקֵי בֵּית מִטְבְּחָיָא תְּנִי אָבֵל מִשְׁקֵי בֵּי מִדְּבַחָיָא מְטַמָּא [התבאר בדרך הקודם].

מחלוקת רב ושמואל, האם הכהנים טעו בתשובתם לשאלה א' של חגי הנביא על שמן שנטמא משרץ

גופא, רב אמר אישתבש כהני - הכהנים טעו במה שענו לחגי.

ושמואל אמר לא אישתבש כהני - הכהנים לא טעו במה שענו לחגי.

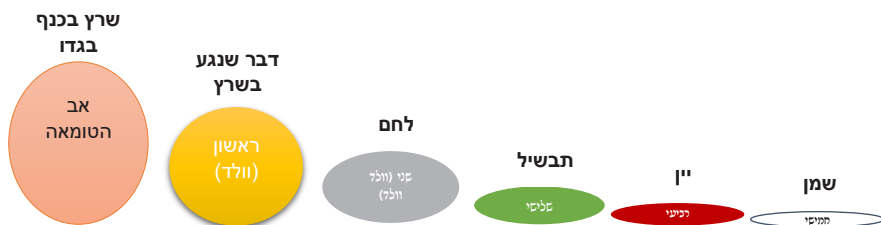
דעת רב שהשאלה היתה על רביעי בקודש, והם טעו, שהרי יש רביעי בקודש

והגמרא מבארת: רב אמר: אישתבש כהני, רביעי בקדש בעא מיניהו - חגי שאל אותם על רביעי בקודש, ואמרו ליה טהור, והרי זה טעות שהרי יש רביעי בקודש.

דעת שמואל שהשאלה היתה על חמישי בקודש, והם לא טעו, שהרי אין חמישי בקודש

ושמואל אמר לא אישתבש כהני, חמישי בקדש בעא מיניהו - חגי שאל אותם על חמישי [שמדובר שהלחם היה שני, ונמצא שהשמן חמישי], ואמרו ליה טהור, ואין זה טעות שהרי אין חמישי בקודש.

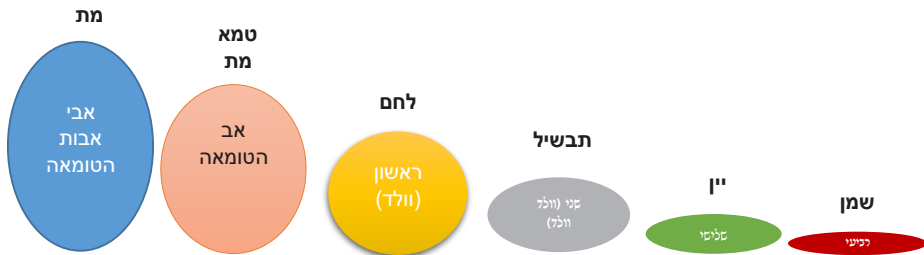
שואלת הגמרא: בשלום, כלומר נוח ומבואר לרב שהשאלה היה על רביעי בקודש, היינו דקתיב בפסוק ארבעה דברים א. לחם, ב. וניד, ג. ויין, ד. ושמן,

אלא לשמואל חמשה מנא ליה - אלא שמואל מנין ששאלם על חמישי בקודש, הרי בפסוק מוזכרים רק ד' דברים.

עונה הגמרא: **מי קתיב 'וְנִגְעַ כֶּנָּפוּ** אל הלחם', שמשמע שהשרץ (שהאדם נשא בכנף בגדו), נגע בלחם, שהלחם הוא ראשון, **'וְנִגְעַ כֶּנָּפוּ' קתיב, בְּמַה שֶׁנִּגְעַ כֶּנָּפוּ** - שהיה שרץ על כנפו, והדבר נגע בשרץ, והלחם נגע בדבר זה, שהלחם הוא שני.

שאלה על דעת רב: חגי הנביא שאל את הכהנים שאלה ב" על שמן (רביעי בקודש) שנטמא מטמא מת, והם ענו שהוא טמא, ומדוע בשאלה א" (שלדעת רב היא גם היתה עם רביעי בקודש) הם טעו וענו שהוא טהור

תָּא שְׁמַע, נאמר בפסוק שחגי הנביא שאל אותם שאלה נוספת: **'וַיֹּאמֶר חָגִי אִם יִגַע טָמֵא נֶפֶשׁ בְּכָל אֱלֹהֵי הַיְטָמָא, וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ יִטָּמָא'**, כלומר: אם יגע טמא נפש, דהיינו טמא מת שהוא אב הטומאה כשרץ, בסדר זה, בלחם, והלחם בנזיד וכו', מה יהיה הדין. והכהנים אמרו שהשמן יהיה טמא.

והנה **בְּשִׁלְמָא** - בשלום, כלומר נוח ומבואר הדבר **לְשִׁמוּאֵל** שהשאלה הראשונה היתה על חמישי בקודש, שהרי **מִדְּהֵכָא לָא אִישְׁתְּבַשׁ** - כמו שכאן (בשאלה על טמא מת) הם לא טעו, אלא אמרו על רביעי שהוא טמא, **הֵתָם נִמְי לָא אִישְׁתְּבַשׁ** - שם (בשאלה הקודמת על שרץ) הם גם לא טעו, שהשאלה לעיל היתה על חמישי, ולכן הם אמרו שהוא טהור.

אָלָא לְרַב שאמר שהשאלה הראשונה (על שרץ) היתה על רביעי בקודש, קשה **מַאי שְׁנָא הֵכָא דְאִישְׁתְּבַשׁ** - מה שונה כאן (בשאלה הקודמת על טמא מת) שהם טעו ואמרו על רביעי שהוא טהור, **וּמַאי שְׁנָא הֵתָם דְּלָא אִישְׁתְּבַשׁ** - ומה שונה שם (שאלה זו על טמא מת) שהם לא טעו ואמרו על רביעי שהוא טמא.

תשובה א: הם לא היו בקיאים בדיני טומאת שרץ, ולכן הם טעו בשאלה הקודמת

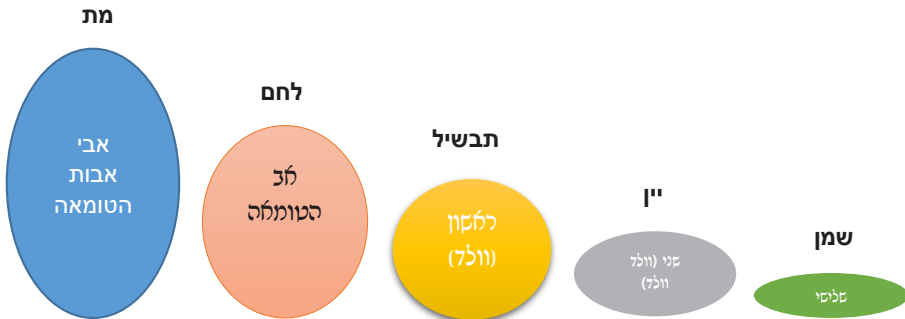
אָמַר רַב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בַר אֲבוּהַ: בְּקִיֵּינָן הֵן בְּטוּמְאַת מַת, ויודעים שהשלישי עושה בה רביעי, ולכן הם לא טעו בשאלה זו.

וְאֵין בְּקִיֵּינָן הֵן בְּטוּמְאַת שְׂרָץ, וסבורין שאין שלישי עושה בה רביעי, ולכן הם טעו בשאלה הקודמת.

תשובה ב: הם לא היו בקיאים בדיני טומאת שרץ, ולכן הם טעו בשאלה הקודמת. ושאלה זו היתה על שלישי בקודש, וכזה הם היו בקיאים

רַבִּינָא אָמַר: הֵתָם רְבִיעִי, בשרץ השאלה היתה על רביעי בקודש אם הוא טמא, ולכן הם טעו, שלא היו בקיאים ברביעי בקודש כלל.

אבל הָקָא - כאן לגבי מת, השאלה היתה על שְׁלִישִׁי, ולכן הם לא טעו בזה. ולפי זה מה שהפסוק אומר שחגי הנביא שאל אותם על 'טמא נפש' שנגע בלחם, אין הכוונה לטמא מת שנגע בלחם (ואזי הלחם ראשון), ולפי זה השמון הוא רביעי כדלעיל. אלא שאל אותם על מת ממש (והוא נקרא 'טמא נפש' - טומאת נפש), ומת אבי אבות, והלחם אב, ונזיד ראשון, ויין שני, ושמן שלישי:

שאלה על דעת שמואל: בפסוק מבואר שחגי הנביא אמר שכל מעשה ידי הכהנים טמא, ואם הם לא טעו למה מעשיהם טמאים

תָּא שְׁמַע, נאמר בפסוק: **וַיַּעַן חֲגִי וַיֹּאמֶר בֶּן הָעַם הַזֶּה וְכֵן הִגִּיד הַזֶּה לְפָנַי נְאֻם ה' וְגו',** וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקריבו שם טמא הוא.

בְּשִׁלְמָא [בשלום, כלומר נוח ומבואר הדבר] לְרַב שאומר שהכהנים טעו, הִינְנו דְּכֹתִיב 'וכן כל מעשיהם טמא', שהרי כיון שטעו בהלכות טהרה, איננו יודעים מה נטמא שם, והכל בספק טומאה.

אֶלָּא לְשִׁמוּאֵל שהכהנים לא טעו, **אֲמַאי** - למה כל מעשיהם טמא.

הצעת תשובה: הפסוק אומר זאת בלשון שאלה:

עונה הגמרא: אין כונת הפסוק לומר שאכן מעשיהם טמא, אלא **אֵיתְמוּהִי קָא מְתָמָה** - הפסוק נאמר בלשון שאלה: מאחר שבקיאין הן בהלכות טומאה, וכי כל מעשה ידיהם טמא הוא.

דחיית התשובה: בפסוק משמע שלא אמר זאת בלשון שאלה:

הגמרא דוחה תשובה זו: **וְהָא - וְהִרִי 'וְכֵן כָּל מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם' כְּתִיב,** ומשמע שאין זה בלשון שאלה, אלא שהפסוק אומר שאכן מעשה ידים טמא.

תשובה חדשה: כגלל שקלקלו מעשיהם, מעלה עליהם הכתוב כאילו הקריבו בטומאה

עונה הגמרא: **אָמַר מֶר זוּטְרָא וְאֵיתִימָא רַב אָשִׁי:** מתוך שקלקלו את מעשיהם, מעלה עליהם **הַכְּתוּב כְּאִילוּ הִקְרִיבוּ בְּטוּמְאָה,** שחגי הנביא היה מתנבא שיקלקלו מעשיהן לאחר זמן בבית שני בשאר עבירות, ולכן אמר שכל מעשי ידיהם טמא.

בביאור דברי יוסף בן יועזר שאין טומאה במקדש נחלקו רב ושמואל אם היינו שאינם מטמאים אחרים, או שהם עצמם לא מקבלים טומאה (מחלוקת 1 בדעתו).

הגמרא להלן מביאה מחלוקת נוספת בשיטתו, אם דיבר על משקי בית המטבחים שבבית המקדש, או על משקי המזבח (מחלוקת 2 בדעתו)

גופא, רב תני משקי בית מטבחיא - שיוסף בן יועזר העיד על משקי בית המטבחים שבבית המקדש שהם טהורים, והיינו רק דם הקרבנות והמים שמדיחים בהם את הקרבנות, שהם המשקים המצויים בבית המטבחים שבבית המקדש.

ולוי תנא משקי בי מדבחיא - שיוסף בן יועזר העיד על משקי המזבח שהם טהורים, והם דם הקרבנות, יין לנסכים, מים לניסוך המים, שמן של מנחות.

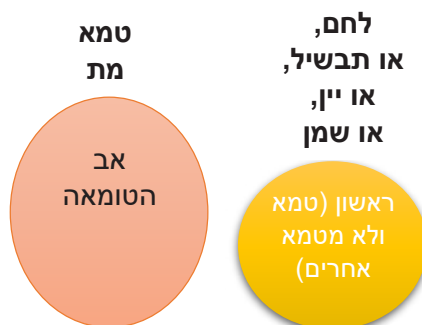
ביאור בשיטת לוי: לדעת לוי שעדותו של יוסף בן יועזר היא על משקי המזבח, מוכרחים לומר שהוא סובר (במחלוקת רב ושמואל) כשמואל שהמשקים עצמם כן מקבלים טומאה [ולא כרב שגם המשקים עצמם לא מקבלים טומאה]

מבררת הגמרא: **ללוי** שסובר שעדותו של יוסף בן יועזר היתה על משקי המזבח שהם טהורים, כיצד אפשר לבאר זאת עם מה שמפורש בפסוק בחגי, שהוא אמר לכהנים שיין ושמן [שהם משקים] מקבלים טומאה,

הניחא - דבר זה נוח ומבואר, **אי סבידא ליה כשמואל דאמר** - אם הוא סובר כשמואל, שמה שאמר יוסף בן יועזר 'דכן', היינו שהם טהורים **מלטמא טומאת אחרים, אכל טומאת עצמן יש להן**, והיינו שמשקים אינם מטמאים אחרים, אבל הם עצמם טמאים,

אם כן **משפחת לה** - אפשר למצוא אופן שאכן השמן והיין טמאים, באופן **דנגעי כולהו בראשון** - שאין כונת הפסוק שהטמא מת נגע בלחם, והלחם בתבשיל, והתבשיל ביין, והיין בשמן, שבאופן זה אין השמן טמא, כי משקים של המזבח לא מטמאים, אלא כוונת הפסוק, שהלחם עצמו נגע בטמא מת, וכן אם תבשיל עצמו נגע בטמא מת, וכן אם יין או שמן נגעו בטמא מת,

ובאופן זה אכן הם טמאים, כי גם במקדש משקי המזבח מקבלים טומאה (אף שאינם מטמאים אחרים).

אלא אי סבר ליה כרב - אלא אם לוי סבר כרב, **דאמר דכן ממש** - שאמר שיוסף בן יועזר

העיד שהמשקים טהורים ממש, אינם טמאים ואינם מטמאים, **היכי משכחת לה** - איך אתה מוצא אופן לבאר את הפסוק שהכהנים אמרו לחגי הנביא שהשמן והיין נטמאים (ובזה מבואר שהם לא טעו), הרי לשיטת לוי משקי המזבח אינם טמאים.

אלא **על פְּרָחָךְ** [לוי שסובר שעל משקי המזבח אמרו שהם טהורים], **כְּשִׁמוּאֵל סְבִירָא לִיה** - שהמשקים אינם מטמאים אחרים, אבל הם עצמם טמאים.

[הערה: לפי זה יש ביאור חדש בדעת לוי לגבי השאלה הקודמת (שחגי שאל אותם על שרץ שנגע בלחם, והלחם בתבשיל, ותבשיל ביין, ויין בשמן), ששם השאלה היא שאחד נגע בשני, (ולא שכולם נגעו בשרץ), והם אמרו שאינו טמא, והיתה כוונתם בזה רק על השמן שהוא לא נטמא, ואכן כך הוא - השמן לא נטמא, כי היין שהוא משקי מזבח אינו מטמא אחרים].

[הערה: כל זה ביארה הגמרא בדעת לוי שהוא סובר שמה שאמרו שהמשקים טהורים, היינו משקי המזבח.

אבל לפי רב עצמו קושיא זו לא קשה, שאף שהוא סובר שהמשקים לא טמאים ולא מטמאים, מכל מקום רב סובר שכל זה נאמר רק במשקי בית המטבחים, ולא במשקי המזבח, ושמן ויין הם משקי המזבח ולכן הם נטמאים].

ביאור בשיטת שמואל: שמואל סובר (במחלוקת רב ולוי אם מדובר על משקי בית המטבחים או משקי המזבח) כדעת רב שרק משקה בית המטבחים לא מקבלים טומאה

וְלִשְׁמוּאֵל שאמר שהכהנים לא טעו במה שאמרו שהשמן טהור, כיון שהוא חמישי, ומשמע שאם הוא היה רביעי הרי הוא היה טהור, אף שהשמן נגע ביין, ומשמע שהיין שהוא משקה מטמא, הַנִּיחָא אִי סָבַר לֵה פְּרַב דְּתַנִּי בעדותו של יוסף מְשָׁקֵי בֵּית מִטְבְּחָא - שעליהם אמרו שהם טהורים, אֲבָל מְשָׁקֵי בֵּי מִדְּבָחָא - אבל משקי המזבח לא רק שהם עצמם טמאים, אלא אַחֲרֵינֵי נִמְי מִיטְמָאוּ - הם גם מטמאים אחרים,

ממילא מיושב ומבואר שרק באופן זה אין השמן נטמא, כיון שהוא היה חמישי, ורק רְבִיעֵי הוּא דְלָא עֲבִיד חֲמִישִׁי - היין שהוא רביעי לא עושה חמישי,

הָא - אבל אם היין היה שְׁלִישִׁי, הרי הוא היה עֲבִיד [עושה רביעי] רְבִיעֵי, שמשקי המזבח טמאים ומטמאים, כמו משקין של חולין.

אָלֵא אִי סָבֵר לִיהַ כְּלוּי, דְּתַנִּי מְשַׁקֵּי בֵי מִדְּבַחֵיָא - שהוּא סוֹבֵר שְׁמַה שְׁאִמְרוּ שֶׁהַמְשַׁקִּים טְהוּרִים, הֵיִיבּוּ מְשַׁקִּים שֶׁל הַמְּזֻבָּח, וּלְפִי זֶה יֵינן וְשִׁמְנָן לֹא מִטְמָאִים, אִם כֵּן מֵאִי אִירָא רְבִיעֵי דְלֵא עֶבֶד חֲמִישִׁי - לְמַה מְדוּבֵר רַק עַל רְבִיעֵי לְטוּמָאָה שְׁאִינּוּ עוֹשֶׂה חֲמִישִׁי, כִּי אֵינן חֲמִישִׁי בְּקוּדֶשׁ, וְהָרִי יֵינן שֶׁל קוּדֶשׁ שֶׁהוּא מְשַׁקֵּי מְזֻבָּח, אָפִילוּ שְׁנֵי וְשְׁלִישִׁי נִמְי לֵא עֶבְדֵי [גַּם לֹא עוֹשִׂים], שֶׁהָרִי מְשַׁקֵּינן לֹא מִטְמָאִים אַחֲרֵים,

עַל כָּרְחִיף כָּרֵב סְבִירָא לִיהַ - הָרִי מוֹכֵרָח שְׁבַעֲנִיִן זֶה שְׁמוּאֵל סוֹבֵר כִּרְב שְׁעֻדוֹתוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן יוֹעֶזֶר הֵיטָה עַל מְשַׁקֵּי בֵית הַמִּטְבַּחִים, וְלֹא עַל מְשַׁקֵּי מְזֻבָּח.

תְּנִיא כּוֹתִיבָה דְרַב, תְּנִיא כּוֹתִיבָה דְלוּי,

בריייתא כלוי, שמשקי המזבח אינם מקבלים טומאה

תְּנִיא כּוֹתִיבָה דְלוּי, הָדָם וְהַיֵּינן וְהַשֶּׁמֶן וְהַמִּים, כֹּל אֵלוֹ הֵם מְשַׁקֵּי בֵי מִדְּבַחֵיָא [מְשַׁקֵּי הַמְּזֻבָּח], שְׁנַטְמָאוּ בְּפָנִים בַּעֲזָרָה,

וְהוֹצִיאָן לְחוּץ, וּנְפָסְלוּ בִיוצָא, שְׁאִינן רְאוּיִן עוֹד לְמְזֻבָּח,

טְהוּרִין - אֵינֶם מִטְמָאִים אַחֲרֵים, שְׁאֵף שְׁאִינֶם רְאוּיִים לְמְזֻבָּח, שֶׁהָרִי הֵם נְפָסְלוּ בִיוצָא, מִכֹּל מְקוֹם בְּתַחִילָה הֵם הָיוּ קִדְשֵׁי מְזֻבָּח, וְאִז לֹא יֵרְדָה לְהֵן תּוֹרַת טוּמָאָה לְטַמָּא אַחֲרֵים, וְהֵן עֲצֻמָּן וְדֵאִי טַמָּאִין כְּנִבּוּאָת חֲגִי.

אֲבָל אִם נְטָמָאוּ בְּחוּץ [קוּדֶם שֶׁיְהֵא שֶׁם קִדְשֵׁי מְזֻבָּח עֲלֵיהֶם], וְהִכְנִיסָן בְּפָנִים, טְמָאִין, אֲפִילוּ לְטַמָּא אַחֲרֵים, שְׁטוּמָאתָן כִּבֵּר יֵרְדָה בְּהֵן, וּמִי הִפְקִיעָה.

הָרִי מְבוּאֵר בְּבֵרִייתָא זֶה שֶׁקִּדְשֵׁי מְזֻבָּח אֵינֶם מְקַבְּלִים טוּמָאָה, וְהוּא כְּדַעַת לוּי.

שאלה על ברייתא הנ"ל, הרי מבואר בברייתא אחרת שמשקים שנטמאו בפנים והוציאם לחוץ טמאים

הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה עַל הַמְּבוּאֵר בְּבֵרִייתָא שְׁאֵם הוֹצִיאָן לְחוּץ טְהוּרִין וְלֹא אִמְרִינָן תְּחוּל טוּמָאתָן לְמַפְרַע. אֵינִי [הַאִמְנָם], וְהָאֵמֵר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: מְשַׁקֵּי בֵי מִדְּבַחֵיָא לֹא אִמְרוּ דְכֵן - מְשַׁקֵּי הַמְּזֻבָּח לֹא אִמְרוּ שֶׁהֵם טְהוּרִים, אָלֵא בְּמִקְוֵיָן - בְּפָנִים,

מֵאִי לָאוּ - וְכִי אֵינן כּוֹנֵת הַבְּרִייתָא: לְמַעוּטֵי נְטָמָאוּ בְּפָנִים וְהוֹצִיאָן לְחוּץ, שֶׁהֵם טַמָּאִים.

תשובה: כוונת הברייתא שאם נטמאו בחוץ והכניסם לפנים הם טמאים. אבל אם נטמאו בפנים והוציאם לחוץ הם טהורים

עוֹנָה הַגְּמָרָא: לֹא, לְמַעוּטֵי, נְטָמָאוּ בְּחוּץ וְהִכְנִיסָן בְּפָנִים,

שׁוֹאֵלֶת הַגְּמָרָא: וְהָאֵ בְּמִקְוֵיָן קָאֵמֵר, וּמִשְׁמַע שְׁבַא לְמַעַט אִם אֵינֶם בְּמִקְוֵיָם, שְׁנַטְמָאוּ בְּפָנִים וְהוֹצִיאָם לְחוּץ,

עוֹנָה הַגְּמָרָא: הֵכִי קָאֵמֵר, לֹא אִמְרוּ דְכֵן אָלֵא שְׁנַטְמָאוּ בְּמִקְוֵיָן, שְׁנַטְמָאוּ בְּפָנִים, וְבֵא לְמַעַט אִם נְטָמָאוּ בְּחוּץ וְהִכְנִיסָם לְבְּפָנִים שֶׁהֵם טַמָּאִים.

ברייתא כדעת רב שמשקי בית המטבחים אינם מקבלים טומאה

תניא כוותיה דרב, הדרם והמים משקי בית מטבחים שנטמאו, בין בכלים בין בקרקע, טהורין. [עמוד ב] (רפן) שמעון אומר: בכלים, טמאין. בקרקע, טהורין.

הרי מפורש בברייתא כדעת רב שמה שאמרו שמשקי המקדש אינם מקבלים טומאה, היינו משקי בית המטבחים.

דעת רב פפא: אף שטומאת משקים היא מדאורייתא, 'הלכה למשה מסיני' שמשקים בכית המקדש אינם מקבלים טומאה

אמר רב פפא: אפילו למאן דאמר טומאת משקין דאורייתא, מכל מקום, משקי בית מטבחים הלכתא גמירי לה - קיבלו הלכה למשה מסיני שאינם מקבלים טומאה.

שאלה א: כיצד מוכיח יוסף בן יועזר שטומאת משקים היא דרבנן ממה שבמקדש אינם טמאים – הרי מה שבמקדש אינם טמאים הוא הלכה למשה מסיני (ולא בגלל שבדרך כלל טומאת משקים דרבנן)

אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: ואלא הא דאמר רבי אלעזר, אין טומאה למשקין כל עיקר מן התורה, תדע שכך הוא, שהרי העיד (יוסף) בן יועזר איש צרידה על משקי בית מטבחים דכן - שהם טהורים, ומכך שמשקין לא נטמאים בבית המקדש, מוכח שכל טומאת משקין היא גזירת חכמים, (ובמקדש לא גזרו כדי שלא יהיה 'הפסד קדשים'), שהרי אם טומאת משקים היא מהתורה איך טיהרום חכמים בבית המקדש,

ואי הלכתא גמירי לה - ואם מה שמשקים בבית המקדש אינם טמאים הוא הלכה למשה מסיני, קשה: מי גמירינן מינה - וכי לומדים מהלכה למשה מסיני, הרי אפשר לומר ששאר משקים טומאתם מהתורה, ואעפ"כ בבית המקדש המשקים אינם טמאים, שכך היא הלכה למשה מסיני, [ולא בגלל שטומאת משקים היא דרבנן]

שאלה ב: מדוע רבי שמעון אומר שמשקים שהם טמאים מהתורה, טמאים בכית המקדש (שלא יכלו לטהרם), והרי זה הלכה למשה מסיני שמשקים בכית המקדש טהורים

הגמרא מביאה קושיא נוספת על שיטת רב פפא: אמר ליה רבינא לרב אשי: והא רבי שמעון דאמר טומאת משקין דאורייתא, דתניא - שהרי כך שנינו בברייתא (שהובאה לעיל): רבי יוסי ורבי שמעון אומרים לכלים שיש בהם ספק אם נטמאו ממשקים, הרי הם טהורין, כיון שמשקין מטמאים כלים מדרבנן, וספיקו לקולא.

אבל לאוכלין שיש בהם ספק אם נטמאו ממשקים, הרי הם טמאין, כיון שמשקים מטמאים אוכלים מהתורה, וספיקו לחומרא.

והכא קאמר (רפן) שמעון לגבי משקים בבית המקדש, אם המים מונחים בכלים הרי הם טמאין, כיון שטומאת משקים דאורייתא, ומים שהם טמאים מהתורה לא התירו חכמים את טומאתם.

אבל אם המים מונחים בקרקע הרי הם טהורין, כיון שמים בקרקע (פחות מארבעים סאה) מקבלים טומאה מדרבנן, ובמקדש לא גזרו עליהם,

ואי הלכתא היא - ואם מה שמשקים אינם מטמאים במשכן הוא הלכה למשה מסיני, מה לי בכלים מה לי בקרקע - מה ההבדל אם המים מונחים בכלים או בקרקע, והרי אפילו מים שבכלים שבדרך כלל טומאתם מהתורה - במקדש אינם טמאים, שהרי הוא הלכה למשה מסיני.

הגמרא לא מיישבת קושיות אלו, ומסיימת שאכן קשיא - דברי רב פפא קשים.

[הערה: הרי התבארו ג' דעות בדין משקים במקדש,

(א) דעת יוסף בן יועזר שאין טומאת משקים במקדש [ובביאור דבריו יש כמה מחלוקות, מחלוקת (1) רב ושמואל: אם היינו שאינם מטמאים אחרים, או שהם עצמם לא מקבלים טומאה. מחלוקת (2) אם דיבר על משקי בית המטבחים או גם על משקי מזבח].

(ב) דעת ברייתא שהובאה לעיל, שמדרבנן יש טומאה למשקים במקדש.

(ג) דעת רבי שמעון, שאם המים בכלים הרי הם טמאים, ואם הם בקרקע הרי הם טהורים (ולהלן מביאה הגמרא את שיטת רב פפא בדעת רבי שמעון שהיינו רק במים שיש בהם רביעית)].

רב פפא: מה שאמר רבי שמעון שמים המונחים בקרקע אינם טמאים, הוא דין כמים, שכמחוכר יש עליהם שם מקוה, אבל דם מקבל טומאה גם אם הוא בקרקע

אמר רב פפא: הא דאמר רב - מה שאמרת (בברייתא הקודמת) בדעת רבי שמעון שמים בקרקע טהורין מהתורה,

לא שנו אלא מים [שיש עליהם שם מקוה כאשר הם מחוברים], אבל דם, לא - אין בו חילוק בין קרקע לכלים, שדם טמא מהתורה אף אם הוא בקרקע.

ולפי זה לרבי שמעון מה שאמר יוסף בן יועזר שמשקים בבית המקדש טהורים, הרי זה דין רק במים שבקרקע, ולא במים שבכלים ולא בדם שבקרקע או בכלים שהם מקבלים טומאה מהתורה

המשך דברי רב פפא: מה ששינונו שמים המונחים בקרקע אינם טמאים, היינו רק כמים שיש בהם רביעית, שכמחוכר יש עליהם שם מקוה, אבל מים שאין בהם רביעית מקבלים טומאה

ומים נמי, לא אמרן שאינם מקבלים טומאה מהתורה, (ובמקדש אינם טמאים) אלא דהוי רביעית - שיש במים רביעית, דחזי להטביל ביה - שהם ראויים להטביל בהם מחטין וצינורות [שטויון בהם זהב],

אבל לא הוי רביעית, טמאין, שמהתורה אינם ראויים למקוה, ומהתורה הם טמאין אף במחוכר.

[הערה: מה ששינינו כאן שמשקים מטמאים אף בפחות מרביעית, היינו המשקים עצמם. אבל לטמא אחרים שיעורם ברביעית].

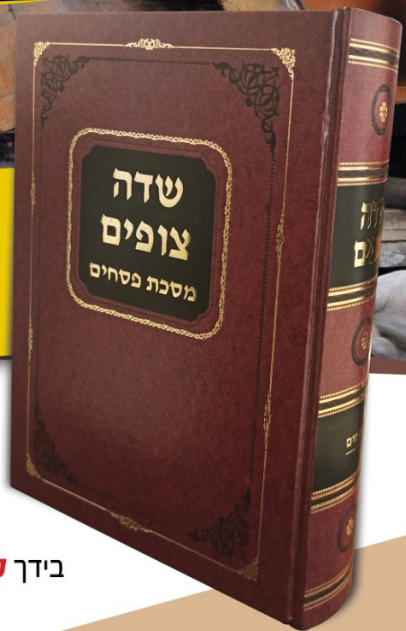
אמר מר, רבי יהודה אומר: לכל טמא. למימרא דסבר רבי יהודה טומאת משקין לטמא טומאת פלים דאורייתא, והתנן, כל הכלים שיש להן אחורים ותוך, כגון הכרים והקסות והשקין והמרצופין נטמא תוכו נטמא גבו. נטמא גבו לא נטמא תוכו. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין אבל נטמאו מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו, נטמא גבו נטמא תוכו. ואי סלקא דעתך טומאת משקין לטמא פלים דאורייתא, מה לי נטמא מחמת משקין מה לי נטמא מחמת שרץ. אמר רב יהודה אמר שמואל: חזר בו רבי יהודה. רבינא אמר: לעולם לא הדר, הא במשקין הבאין מחמת ידים הא במשקין הבאין מחמת שרץ אי הכי אדתני במה דברים אמורים שנטמאו מחמת משקין, ליפלוג וליתני בדידה, במה דברים אמורים במשקין הבאין מחמת ידים אבל במשקין הבאין מחמת שרץ נטמא תוכו נטמא גבו, נטמא גבו נטמא תוכו, אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא. חזר בו רבי יהודה איבעיא להו מכלים הוא דהדר ביה אבל באוכלין כרבי יוסי ורבי שמעון סבירא ליה, או דילמא לגמרי הדר ביה כרבי מאיר. אמר רב נחמן בר יצחק תא שמע פרה ששתתה מי חטאת בשרה טמא רבי יהודה אומר [יתבאר בדף הבא].

פְּרִישׁ גַּעְבֵּאֲקוּ

**המהדורה החדשה
'יצאה, חמה וטרייה,
ממכבש הרפום**

לְשִׁמוּעַ, לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד, לְהַבִּין

לא רק **לשמוע** שיעור 'דף היומי',
לא להסתפק ב**ללמוד** את הדף.
בידך **להבין** את 'הדף היומי' בהבנה רחבת היקף,
בעיון, בעמקות, בעונג עילאי

עם תחילת לימוד מסכת פסחים ב'דף היומי',
'יצאה ממכבש הרפום מהדורה חדשה של ספרו המבוקש
של הגאון רבי **שמואל דוד פרידמן** שליט"א

שדה צופים

המעניק הבנה מחודשת ומענגת לכל דף ודף

הצטרפו אל המוניים הרבים המקבלים את כרכי ה'שדה צופים',
לפי סדר 'הדף היומי', במשלוח-חינם עד פתח הבית.

טלפון להזמנות ולבירורים: 052-765-2482

בס"ד
ניתן לשמוע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]
במס' 036171111 - קול הלשון
ולקיש *7-0700

